

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

Subotica, 28. veljače 2003. Cijena 20 dinara, izlazi petkom

Broj 5

Hrvatsko-vojvodanski odnosi:

Intervju:

Marko
Kljajić

**Robna
razmjena
u porastu**

VETERINARSKI
ZAVOD
"SUBOTICA" a.d.
4106 Subotica
Beogradski put 123
Tel.: 024/567-933, 567-984
Fax: 024/567-871, 567-736

KOMPLETNA HRANA ZA ŽIVOTINJE

kompletna
hrana
za pse

KOMPLETNE SMJEŠE ZA ŽIVOTINJE

SMJEŠA N
SMJEŠA PS-1
SMJEŠA PS-3
SMJEŠA
PSB-FINIŠER
SMJEŠA
PSB-STARTER

SMJEŠA KD
SMJEŠA TS-1
SMJEŠA TS-2
FAVORIT P
STARTER
ZA PRASAD
GROVER
ZA PRASAD

PREMIXI I SUPERI

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
Tel./fax: 024 561 533
agria@suonline.net

Vesela Laloš	
Na putu ka partnerstvu.....	6,7
Nikola Perušić	
Vojvoda u rukama pravde.....	8,9
Ivan Torov	
Podgriijavanje Kosova.....	10
Goran Milić	
Raspad koalicije, pa što?.....	11
Intervju	
vlč. Marko Kljajić.....	12-14
Reportaža	
U tom Somboru.....	15-17
Mini intervju	
Gibonni.....	31

IMPRESSUM

OSNIVAČ: Skupština Autonomne Pokrajine
Vojvodine

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Subotica, Preradovićeve 4

UPRAVNI ODBOR: Tomislav Žigmanov
(predsjednik), dr. Slaven Bačić, Milan Ercegovac,
Kalman Kuntić, Marija Lovrić, Svetislav Milanković,
Slavica Peić, Stipan Stipić, mr. Bela Tonković

V. D. DIREKTORA I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA: Zvonimir Perušić

REDAKCIJA: Dušica Dulić, Vesela Laloš, Nikola
Perušić, Dražen Prčić, Zlatko Romić, Zvonko Sarić,
Mirko Sebić, Robert G. Tilly

TEHNIČKI UREDNIK: Boris Cupać

TEHNIČKI ADMINISTRATOR: Thomas Šujić

TAJNICA REDAKCIJE: Zorica Tikvicki

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/21-414

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatska.rjec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

OMOT: Wizar Dizajn: Drago Poljaković,
Lajoš Matejka

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« - Štamparija

List je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73

Dvije strane

Na dan kad je g. Šešelj u Beogradu održao svoj oprostajni miting, u Subotici je 45 bunjevačkih elektora, jer manje od toga zakon i ne dozvoljava, održalo skupštinu i izabralo Bunjevačko nacionalno vijeće (više?). Ima li između ova dva događaja nekakve skrivene veze? Vjerojatno nema, osim što su, možda, neki od elektora i budućih vijećnika svoj skup doživjeli manje svečarski nego što bi u takvoj prigodi bio red. Jer, jedan od njihovih neprimodnih ideologa, naime, toga se dana spremna na avionski let kojim moguće završava svoju političku karijeru. Drugi njihov ideolog istog se puta dohvatio, doduše ne baš tako dragovoljno, godinu i pol ranije.

Tvorci i idolopoklonici «šifre 028» iz 1991., s početka južnoslavenske tragedije, ostavljeni su tako da u subotičkoj Gradskoj kući bez svojih haaških velikana u zaleđu nastave posao nacionalne emancipacije. I, sa povijesne sjednice odaslane je i povijesna poruka – Bunjevci nisu nacionalna manjina, još manje etnička zajednica. Oni su narod. Tome se, po principu da svatko ima pravo na svoje mišljenje i osjećanje, dakako, nema što prigovoriti. Osim što bi se, uzgred, moglo postaviti pitanje ravnopravnosti. Jer, ako su Bunjevci narod, zašto onda u ovoj državi nisu konstitutivni, kao Srbi i Crnogorci? I misle li se izboriti za takovu ravnopravnost? I računaju li na dobijanje republike? I bi li se onda takva novostvorena država zvala Zajednica Srbije, Crne Gore i Bunjevijske? I da li bi to pravi i jedini konstitutivni narodi ove zemlje prihvatili?

No, prepustimo tu brigu bunjevačkim vijećnicima. Petolistopadski prevrat mnoge je od njih, kao dužnosnike, izborima pa bagerima odbačenog režima, teško uzdrmao, ali ako su već i to prebrodili, nema sumnje da će odgovoriti i na postavljena pitanja.

Ono što je zgodno naglasiti jest stav druge, hrvatske strane bunjevačke priče. Pomirljive izjave najistaknutijih predstavnika hrvatske zajednice u Vojvodini pokazuju da se, bar iz tog smjera, jaz unutar istog nacionalnog korpusa ne želi produbljivati. Međutim, kao i za svađu, i za pomirenje je potrebno dvoje. A to dvoje nikako da se usklade ni na manje osjetljivim točkama.

Recimo u Somboru, gdje grupa ljudi već mjesecima pokušava ostvariti svoje pravo i organizirati jednosatni program na hrvatskom jeziku na Radio Somboru. Načelni odgovor nadležnih je da problema nema, ali kad se krene s konkretnom razradom. Situacija je jasna: može hrvatski program, ali ne na hrvatskom jeziku. U najboljem slučaju, na bunjevačkom. Koji, uzgred, niti je književni niti je službeni, za razliku od hrvatskog koji je i jedno i drugo.

Rezultat toga pimplanja jeste da se s Radio Sombora još uvijek ne čuje program ni na hrvatskom, ni na bunjevačkom jeziku. A bit će da to i jeste cilj. Formiranje Bunjevačkog nacionalnog vijeća također bi se moglo smatrati dijelom toga cilja. Da se spriječi hrvatska riječ. Ali toga nema. Ona je i ovoga petka pred vama.

Z. P.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 20.2.

Mještani Hrtkovaca:
Mi problema nemamo, sada ih
ima Šešelj

NEDJELJA, 23.2.

Osnovano Bunjevačko
nacionalno vijeće

PETAK, 21.2.

Pokušaj atentata na Đinđića

PONEDJELJAK, 24.2.

Šešelj u Haagu

UTORAK, 25.2.

Hrvatski gospodarstvenici u
Subotici

SUBOTA, 22.2.

Policija pokušala uhititi
Šljivančanina

SRIJEDA, 26.2.

Za europsko tržište
proizvodi pod etiketom
»Made in Vojvodina«

PIJE(M) DA JE ZABORAVI(M)

Građani bivše SFRJ dijele se u tri skupine: jugonostalgičare, jugomelankolike, i jugoalkoholičare. Ja spadam u tu, treću kategoriju. **Ivan Zvonimir Čičak**, kolumnist »Jutarnjeg lista«, 18. veljače 2003.

BLAGODATI RAZMJENE

Nijedan (Hrvat) nije proteran. Ja bih želeo da su otišli svi Hrvati. Šta će Hrvati ovde? Ja bih želeo da su otišli, ali ja nijednog nisam proterao, niti je neki bio proteran. Šta znači biti proteran? Kada vas neko natera da odete, da ostavite sve što ste imali - to se nijednom nije desilo. Svi ti Hrvati koji su otišli menjali su kuće, stanove i uvek su bolje prolazili u tim razmenama. Nijedna razmena nije sudski overena, dok rimokatolički sveštenici nisu proverili da li Srbin zaista ima tu imovinu koju menja, u kakvom je stanju i sve ostalo. **Vojislav Šešelj**, predsjednik SRS-a, »Blic news«, 19. veljače 2003.

PITANJE ZA MILIJUNAŠA

Hrvatska je svim tim svojim potpisima na ovaj način - podržala Ameriku u budućem ratu protiv Iraka i podržala Uniju u njejoj ambiciji da rata s Irakom ne bude! Kad se jednom bude pisala povijest ovih godina tretman na pitanje kakav je bio hrvatski stav prema ratu u Iraku trebao bi odgovarati prvoj nagradi u Milijunašu jer iz ovog cirkusa se jednoznačan odgovor ne može razabrati. No, kad nam se Vlada ovako smotala na prvom većem pitanju možemo si samo zamisliti što će ostati od hrvatske vanjske politike kad jednog dana uđemo u Uniju. **Tihomir Dujmović**, kolumnist, »Glas Slavonijek«, 21. veljače 2003.

DVIJE EUROPE

Posledice okupacije Iraka bile bi globalne, a već sad su veoma krupne. Odnosi Amerike i Evrope, kao i unutar Evrope nikad više

neće biti isti. Naziru se novi frontovi i novi savezi i to je nešto što se tiče svako-ga pa i Srbije i Crne Gore. Hoćemo u Evropu? Ali u koju od dve koje se sad pomalaju? I šta ako Srbija hoće u jednu, a Crna Gora u drugu? **Stojan Cerović**, »Vreme«, 20. veljače 2003.

ŠOKIRANI NIJEMAC

Bio sam šokiran kada su mi u Beogradu prenijeli pisanje štampe iz moje zemlje. Svaka zemlja ima svijetlu i tamnu prošlost. Besmislenio je tvrditi da Srbi ne vole Nijemce, jer sam na svakom mjestu bio obasipan velikom ljubaznošću. Nijemci moraju da shvate da sam ja trener »Partizana«, kluba koji ima veliku perspektivu. Zbog toga se ne slažem s medijima da je ovo moje sportsko i moralno samoubistvo. **Lothar Matthaus**, trener »Partizana«, »Slobodna Bosna«, 20. veljače 2003.

AKREPI I MEMLA

Karla del Ponte je žena kamenog srca: godinama je doktor Šešelj kukao i tražio da se dokopa tog Haga; dosadio je i Bogu i ljudima i holandskom konzulatu u Beogradu, ali je gospođa del Ponte ostala nemilosrdna - do pre neki dan. A onda - pošto lepa reč i najtvrdja vrata otvara - odškrinula su se i vrata Ševeningenske tamnice, gde akrepe memla davi i gde u kandžama novog svetskog poretka čamuju srpski, hrvatski, bošnjački, a evo sada i albanski vite-zovi... Na ovom mestu treba sebi postaviti dva pitanja: hoće li doktor

Šešelj zaista stići do Haga; i hoće li on tamo biti podvrgnut i psihijatrijskom pregledu, a ne samo običnom sistematskom? **Miloš Vasić**, »Vreme«, 20. ve-ljače 2003.

LJEPOTA ISELJAVANJA

Što se tiče tih priča o dragovoljnim razmjenama kuća, ja sam osobno u Hrtkovcima vidio plakat agencije za zamjenu kuća koja se zvala YU-GA. U svom sloganu su obećavali da je s njima »iseljavanje ljepše«! Činjenice su sljedeće: tamo su Hrvati bili pod izravnim pritiskom - ubojstva, ručne bombe u dvorištima, prijetnje ili mlaćenje djece... Država je pokazala potpunu inertnost, a alternativa je bila jasno ponuđena u zamjenama i razmjenama kuća. **Nenad Čanak**, predsjednik Skupštine Vojvodine, »Vjesnik«, 22. veljače 2003.

USOSILI MILOŠEVIĆA

Nije li groteskno da se tek kroz svjedočenje jednog KOS-ovca na suđenju Slobodanu Miloševiću konačno saznaje tko je u Zagrebu postavljao bombe na židovsko groblje i pred židovsku općinu. Zbog toga je Hrvatska cijelo desetljeće anatemizirana kao antisemitska, često i ksenofobična država. Zašto naše obavještajne službe to nisu otkrile, a ne da KOS-ovci sada pripovijedaju, kako bi spasili vlastitu glavu i dodatno usosili Miloševića. **Andelko Milardović**, urednik knjige »Zadnja pošta den Haag-dokumenti«, »Novi list«, 22. veljače 2003.

Dujizmi

///Vladar najviše uživa u dobrima svoga naroda.

///Tko snosi odgovornost, taj više nije gore.

///Mi smo realisti. Stalno mijenjamo ideale.

///Dok se vlast množi, narod se dijeli.

Dujo Runje

Nacionalizam nije doživio svoj definitivni poraz

Zaogrtaње demokratskom frazom

Piše: Pavel Domonji

Za jednu državu koja je u etničkom pogledu vrlo heterogena rješavanje manjinskog pitanja je veoma važno.

Težnja za normalizacijom odnosa s međunarodnom zajednicom i poboljšanjem položaja Srbije i Jugoslavije u njoj suočile su nove vlasti s potrebom da se i prema nacionalnim manjinama odrede na nov način. Spremnost da sudjeluju u stvaranju nove politike prema manjinama predstavnici vlasti su demonstrirali u više navrata, prije svega u namjeri da naglase diskontinuitet sa starim režimom.

U tom pogledu nova vlast je rješavanje manjinskog pitanja iskoristila kako bi emitirala dvije poruke: jednu međunarodnoj zajednici – da je u pitanju nova elita, spremna poštovati međunarodne standarde i, drugu, samim manjinama – da se mijenja odnos prema njima, da manjine više nisu javni neprijatelj, nego sastavni i dragocjeni suradnici u izgradnji drugačijeg i tolerantnijeg društva. I doista, u »postlistopadskoj« Srbiji razloga za strah, kada su manjine u pitanju, ima sve manje. Nema više masovne represije nad manjinama što, svakako, ne znači da je nestalo etnički motiviranog nasilja. Ključno pitanje je stoji li iza tog nasilja država i njene agencije ili je riječ o jednoj vrsti privatnog etničkog poduzetništva? Nacionalizam, koji je tako snažno uticao na zbivanja u Srbiji i položaj etničkih zajednica, nije nestao, niti je doživio svoj definitivni poraz. On se danas nastoji akomodirati na novonastale prilike, konsolidirati se i zaogrnuti liberalnom, demokratskom frazom. Ono što Srbija može danas ponuditi Europi i manjinama jest upravo normalizacija nacionalizama.

Ti nacionalizmi, a prije svega onaj većinske nacije, više nisu onako krvavi, brutalni i nasilni kao što su bili. Iako srpski nacionalizam ne odustaje od svojih opsesivnih tema – teritorija i granica – on je prinuđen da ih, zbog pritiska izvana, sve više potiskuje. Nacionalizam je ušao u sve pore društva i postao dijelom oficijelne kulture. Iako ponekad insistiraju na suverenosti,

nacionalisti su prinuđeni neprestano činiti ustupke i ispunjavati uvjete koji se pred njih postavljaju od strane međunarodne zajednice.

Među uvjetima koji se pred Srbiju i Jugoslaviju postavljaju svakako je najvažniji onaj koji se odnosi na suradnju s Haaškim tribunalom.. Nemoguće je ostvariti punu integraciju manjina ako se svi oni koji su sudjelovali u zločinima nad pripadnicima manjina ne izruče Haaškom tribunalu. Jednostavno, spremnost da se s Haagom u potpunosti surađuje jedan je od elemenata koji novu politiku prema manjinama čini vjerodostojnom. No, proturječne izjave koje se povodom te suradnje daju djeluju zbunjujuće i potiču sumnje u prave namjere i iskrenost nove elite. Za jednu državu koja je u etničkom pogledu vrlo heterogena rješavanje manjinskog pitanja je veoma važno. Jer, ukoliko nije riješeno, pitanje manjina proizvodi frustracije i radikalizira njihove zahtjeve. Radikalizacija, opet, emitira loš signal da u zemlji nema političke volje da se ovi problemi rješavaju, da su njeni demokratski potencijali slabi što, sa svoje strane, otežava integraciju zemlje u međunarodnu zajednicu i njezine asocijacije, u ovom slučaju u Vijeće Europe. Sasvim je izvjesno da među članovima političke elite ima i onih koji su svjesni važnosti rješavanja manjinskog problema i njegovog značaja za demokratizaciju zemlje, pitanje je samo kolika je, u postojećem odnosu snaga; njihova moć i utjecaj, koliko su u stanju da potrebu za novom politikom prema manjinama učine živim, djelotvornim konceptom.

U istraživanju koje su, prošle godine, sprovedli Helsinški odbor i Humanitarni centar za integraciju i toleranciju, identificirano je nekoliko zakona koji ili sadrže diskriminatorne norme, ili posredno omogućuju diskriminaciju. U ovom napisu dovoljno je samo spomenuti naslove nekih zakona. Riječ je, dakle, o: Zakonu o izboru narodnih

zastupnika, Zakonu o službeno upotrebi jezika, zakonima kojima se regulira pravo na školovanje na jezicima manjina, dakle osnovnoj, srednjoj i višoj školi, Zakonu o objavljivanju saveznih zakona i drugih propisa i općih akata, Zakonu o državnim i drugim praznicima u Republici Srbiji, Zakonu o osnivanju muzeja žrtava genocida i Zakonu o nedovoljno razvijenim područjima Republike Srbije do 2005. godine. Identificiranje ovih zakona i spornih normi koje oni sadrže nije važno samo zbog provedbe Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, nego i zbog jedne opće stvari. Naime, prisustvo diskriminatornih normi i zakona dovodi u pitanje ustavno načelo o ravnopravnosti građana, a kada građani nisu ravnopravni, onda i ideja ljudskih prava pada u vodu. Osim što bi pridonijelo smanjivanju jaza između normativnog i stvarnog, otklanjanje diskriminatornih normi i akata poboljšalo bi performanse pravnog poretka, te ojačalo integrativne kapacitete srbijanskog društva.

Danas je, dvije godine nakon prevrata 5. listopada, jasno da slom srpskog velikodravnog projekta nije doveo i do kolapsa nacionalizma. Štoviše, uspio se konsolidirati, prodrijeti u dubinu društva i proširiti se na sve etničke zajednice. Ono što je »dobro«, jest činjenica da nacionalisti više nisu spremni ući u međusobne sukobe i konfrontacije, da su prinuđeni činiti ustupke i nagodbe, sklapati saveze i dijeliti materijalnu i političku dobit. Nacionalisti danas zagovaraju pluralizam na razini globalnog društva, a protežiraju jednostranače unutar vlastite zajednice. Savez multinacionalista Srbiju vodi u aparthejd, a u njemu će male etničke zajednice biti žrtve nagodbi većih, jačih i organiziranijih nacionalista i nacionalizama.

Autor je šef novosadske kancelarije Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji

Subotički susret poduzetnika – novi koraci u suradnji s Hrvatskom

Na putu ka partnerstvu

Piše: Vesela Laloš

U vrijeme najžešćih ratnih sukoba u Hrvatskoj, u samom centru Beograda, na Terazijama, bilo je moguće kupiti »Krašove« proizvode, i to baš u »Krašovoj« prodavaonici, koja je dočekala i kasne devedesete s istim imenom. Veze s vlasnikom prodavaonice i proizvođačem u njoj izloženih artikala bile su odavno pokidane, ali su čokoladice i bombone žilavo opstajale na tržištu, nabavljane preko posrednih veza, sve dok ih dalje rušenje jugoslaven-skog gospodarstva i srozani standard kupaca nije ugasio. Sličnu sudbinu imala je još slavija »vegeta«, ali je ona nakon progona iz prodavaonice kao feniks iznikla na buvljim pijacama, gdje su je prodavači uvijek imali u dovoljnim količinama. Dakako, sada znatno skuplju, ali još uvijek traženu i omiljenu. Oba su ova primjera prilično daleko od nečega što bi se moglo okarakterizirati kao jugonostalgija, već je naprosto riječ o etabliranosti marke na tržištu, čija je kvaliteta dovoljno provjerena i u koju se imalo povjerenja.

ILEGALNI PUTOVI ROBE: Godine raspada bivše države nisu značile samo nestanak određenih proizvoda koji su stizali iz Hrvatske, već i drastično smanje-nje plasmana za mnoge ovdašnje tvrtke koje su na hrvatskom tržištu imale svoje partnere i kupce, kakav je bio slučaj sa subotičkim »29. novembrom«. Prodaja do tada usmjerena na unutarnje tržište bila je desetkovana, a gospodarstvenici su se posebno našli u nevolji kada je trebalo riješiti problem definiran kao »komplementarnost gospodarstava«. Naime, jedinstveno gospodarstvo »Titove Jugoslavije«, budući razvijano planski, smještalo je tvornice i poduzeća regionalno, te su se nakon razdvajanja žurno morale pronaći adekvatne zamjene pojedinih proizvoda koji se nisu proizvodili u Srbiji, u što spada i jedan banalan primjer s osječkim žigicama. Prvi su se dosjetili samostalni poduzetnici, koji su nakon rušenja oficijalnog gospodarskog ustrojstva stvorili polu-illegalno, i ilegalno,

preko različitih i često mnogobrojnih posrednika. Na taj način su do srbijanskih kupaca najprije (ponovno) našle put rovinjske cigarete, »Badelov« vinjak, »Podravkini« proizvodi...Znatno skuplji, naravno.

Od prvih službenih napora obiju država da se gospodarske veze norma-liziraju prošle su dvije godine i mnogi nestrpljivi gospodarstvenici prigovaraju da je tempo prespor, a uvjeti još uvijek nepovoljni. Gledano iz drugog kuta, međutim, napredak je očit - gospodarske komunikacije su ipak oživjele, robni i novčani tokovi uspostavljeni, a priča o suradnji se

ju i pospešivanju, i u krajnjoj liniji, partnerstvu.

UMNOGOSTRUČENA RAZMJENA: Novi korak ka toj suradnji, i sveukupnoj normalizaciji života, nedvojbeno predstavlja i nedavni susret osječko-baranjskih gospodarstvenika i njihovih kolega i partnera iz sjeverne Bačke, koji su vjerojatno među prvima krenuli s probijanjem leda. Za više od dvije godine oficijalnih kontakata, oni su obujam međusobne robne razmjene umnogostručili, te se ona sada kreće na razini od oko šest milijuna dolara, dok je pred samo tri godine činila milijunski iznos. Suradnja Osječko-baranjske županije, pak, s cijelom Vojvodinom doseže 18 milijuna, istaknuo je predsjednik Gospodarske komore Osijeka Zoran Kovačević na spomenutom skupu. Za gospodarstvo ove županije osobito su značajni sajamski nastupi na vojvođanskim gospodarskim manifestacijama, a za predstojeći Novosadski sajam vlada izuzetno zanimanje u najširim gospodarstvenim krugovima u Hrvatskoj, što dokazuje i najavljeni izložbeni prostor od 500 četvornih metara.

Gospodarstvenici su jednostavno nestrpljivi da konačno oživi u praksi potpisani sporazum o slobodnoj trgovini između Srbije i Hrvatske, što će prema njihovim procjenama, povećati obujam razmjene i za 50 posto. Taj sporazum između ostalog predviđa ukidanje carina i potpuno slobodni protok roba do 2007. godine. Do tada, suradnja će svakako ići uzlaznom linijom, što je u interesu obiju strana. A da se između dva gospodarstva s donedavno pokidanim kontaktima uspostavlja doista vrijedni oblici nove suradnje pokazuje i primjer ulaska kapitala zagrebačkog »Agrokora« u beogradski »Frikom«, koji bi, po riječima Kovačevića, trebao biti ideja vodilja pravih, poslovnih i partnerskih odnosa. Osobito ohrabruje podrška tom poslovnom sporazumu, kao i puna medijska pažnja, i u Hrvatskoj i u Srbiji.

Predsjednik Gospodarske komore Osijeka Zoran Kovačević

sve više usmjerava ka sudjelovanju u privatizaciji, međusobnoj kupovini tvrtki ili suvlasništvu, rješavanju problema imovine (koji, ne zaboravimo, nije mali, jer su s obje strane granice ostali poslovni prostori, skladišta, prodajni objekti). Vrhunac je, bez dvojbe, potpisivanje ugovora o slobodnoj trgovini, u okviru Pakta za stabilnost jugoistočne Europe. Iako smo još daleko od vlastite prošlosti i obujma robne razmjene koji je postojao u vrijeme kidanja tih veza, izvozno-uvozne stavke se brzo uvećavaju, a više se gotovo i ne govori o procesu normalizacije odnosa, već o njihovom daljem razvijanju

Hrvatski »Agrokor« osvojio domaće »Frikom«

Proteklog tjedna snažno je odjeknula vijest da je hrvatski koncern »Agrokor« potpisao ugovor o suradnji s 24 vodeća domaća proizvođača prehrambenih poduzeća, te da će srpskim tvrtkama biti omogućen povratak na hrvatsko tržište. Predsjednik »Agrokora« Iвица Todorić dodao je kako je nakon potpisivanja sporazuma o slobodnoj trgovini planirana kupovina proizvoda u visini 200 milijuna dolara, a brzo je moguće dostići i visinu od milijarde dolara godišnje. Ministar za privredu i privatizaciju Srbije Aleksandar Vlahović pozitivno je ocijenio potpisivanje ovog ugovora, kojim »Delta M«, »Aleva«, »Novosadska mljekara«, »Imlek«, »Somboled«, »Medoprodukt«, »Fresh & co«, »Apatinska pivara«, »Takovo«, »Vital«, »Simpco«, »Carnex«, »Krmivo produkt« i još 10 velikih proizvođača hrane i pića plasiraju svoje proizvode na hrvatsko tržište.

Međutim, suradnja nije zaustavljena potpisivanjem ovog ugovora, jer je »Agrokor« postao i vlasnik 55,4 % ukupnog kapitala beogradske industrije smrznute hrane PKB »Frikom«. Prema priopćenju srpske Agencije za privatizaciju, »Agrokor« će, osim kupoprodajne cijene od 11 milijuna dolara, u sljedećih godinu dana u »Frikom« investirati i 17,5 milijuna dolara.

Nakon kupovine 70% društvenog kapitala »Frikoma«, »Agrokor« se obvezao da će provesti socijalni program koji podrazumijeva zadržavanje svih 836 radnika u sljedećih pet godina i jednokratni poklon od po 500 dolara svim zaposlenima kao gestu dobre volje, a »Agrokor« će dodatnih pola milijuna dolara uložiti i u razvoj infrastrukture lokalne samouprave.

Ovaj koncern je najveća privatna i jedna od najuspješnijih hrvatskih kompanija. Primarne djelatnosti »Agrokora« su proizvodnja i distribucija hrane i pića, te maloprodaja, a unutar njega posluju i neke od najpoznatijih hrvatskih tvrtki: »Jamnica«, »Ledo«, »Zvijezda«, »Konzum« itd. »Agrokor« je kroz 25 godina postojanja, od male obiteljske tvrtke za proizvodnju i prodaju cvijeća izrastao u vodeći prehrambeno-trgovački koncern, ne samo u Hrvatskoj već i na području jugoistočne Europe. Danas ova tvrtka na tržištu zauzima udio od 74% za sladoled, 82% za mineralnu vodu i čak 85% za margarine. »Agrokor« je proširio svoje poslovanje i na BiH, gdje je razvio vlastitu proizvodnju sladoleda (»Ledo«, Čitluk) te mineralne vode (»Sarajevski kiseļljak«).

N. Perušić

Josip Anišić, direktor ZZ »Salaš«, Subotica

Snalazimo se

Već po tko zna koji put agrarni poduzetnici, mala poduzeća i zadruge kontaktiraju s poduzetnicima iz Osječko-baranjske županije. Nama je zanimljiva Osječka pivovara koja je veliki kupac škroba, a oni su zainteresirani ući na naše tržište piva. Mi u prvom redu želimo pro-

dati škrob, koji nam duguje zrenjaninski IPOK, a koji to nije u mogućnosti isplatiti. Budući da je kupac tog škroba u Hrvatskoj, preko jedne novosadske tvrtke se već razmjenjuje roba. Krug je zatvoren, mi smo dali kukuruz IPOK-u, IPOK će škrob plasirati u Hrvatsku, a mi ćemo dobiti zaštitna sredstva domaćih proizvođača. Teško je klasičnim načinom zatvoriti poslove, pa pronalazimo ovakve načine.

Tatjana Horvat, šefica izvoza »Saponije« Osijek

Tražimo distributere

»Saponia« puno očekuje od ovog tržišta, puno ulaže i imamo već jednu tvrtku u Beogradu, to je »Saponia Commerce«. Zanimaju nas trgovinske kuće, konkretno »Trgopromet« u Subotici, jer želimo što bolje pokriti distribuciju. Tržište nam je tradicionalno naklonjeno, radimo s velikim kućama, a želimo pokriti sve

kvalitetne

velepro-

Blaženka Nad, rukovoditeljica marketinga »Bizovačkih Toplica«

Želimo ugostiti Vojvodane

Naša tvrtka ima dva hotelska kompleksa te akvapolis s 15 bazena, a trebamo podsjetiti Vojvodane na našu ponudu, jer su nam dugo bili gosti. Zadnjih mjeseci dobivam mnogo e-mailova iz Vojvodine od ljudi koji traže brošure. Nama su Bosanci dragi gosti, a želimo ugostiti i Vojvodane, jer i oni dobro troše.

Stipo Šandrak, predsjednik uprave »Slobode« Osijek

Na potezu su vlasti

Mi smo imali veliku razmjenu, ali su zbog carinskog, fiskalnog i monetarnog intervencionizma, naši gospodarski odnosi gotovo zamrli. Mnogo očekujemo od ugovora o slobodnoj trgovini. Za sada smo samo simbolično prisutni u Vojvodini, jer s postojećim cijenama ne možemo biti konkurentni domaćoj industriji koja je značajno uznapredovala. Ovo područje je bila značajna sirovinaska osnova, a niti oni nemaju prolaza u Hrvatskoj. Na potezu su vlasti da urede gospodarske uvjete kako bi bolje razvili trgovačke odnose.

Nakon privođenja Vojislava Šešelja

Vojvoda nije izmakao sporoj ruci pravde

Piše: Nikola Perušić

Lider Srpske radikalne stranke i Optuženik pred Haaškim tribunalom dr. Vojislav Šešelj (48) dospio je u pritvorsku jedinicu u Scheweningenu. Bila je to dugo najavljivana i očekivana vijest.

U nedjelju je na Trgu Republike u Beogradu održan oproštajni miting za lidera SRS, koji je samo dan ranije na kongresu Srpske radikalne stranke ponovno izabran za predsjednika. Na binu oproštajnog mitinga radikali su donijeli i pečeno prase, dok su kostimografiju obogatili natpisima »Srbija ima više Šešelja«.

SVEČANI ISPRAĆAJ: Šešelj je izjavio kako ponosno ide u Haag da bi pred Tribunalom zastupao deset tisuća dragovoljaca koji su se časno borili na svim frontama. To je pjesmom, poklicima, zastavama i bakljama pozdravilo više od petnaest tisuća pristaša SRS-a.

»Idem, da oni tamo vide kako izgleda jedan pravi srpski vojvoda, a vi ne dopustite da u Haag dođe još neki Srbin poslije mene. Ja ću suditi i Amerikancima, NATO-u i Haaškom tribunalu, a nitko iz naših mozgova neće izbaciti srpsku nacionalnu ideju, jer ćemo uspostaviti srpsku nacionalnu državu« - uzvikivao je Šešelj, te pozivao svoje članstvo na jedinstvo i zbijanje redova, na čelu s *Tomislavom Nikolićem*. Šešelj je potom poveo svoje pristaše u šetnju beogradskim ulicama, a incidenata nije bilo. U Nizozemsku je doputovao redovnim JAT-ovim letom.

U optužnici protiv lidera radikala, koju je objavio »Nedeljni telegraf«, navodi se da se Šešelj 1989. godine susreo sa predsjedavajućim četničkog pokreta *Momčilom Đujićem*, koji ga je na 600. obljetnicu Kosovske bitke proglasio četničkim vojvodom. Šešelj je potom 23. siječnja 1990. postao vođa Srpskog oslobodilačkog pokreta, a 14. ožujka 1990. je s *Vukom Draškovićem* utemeljio Srpski pokret obnove. Lipnja iste godine je utemeljio i Srpsku narodnu obnovu,

Sa aerodroma

koja je kasnije preimenovana u Srpski četnički pokret, a 23. veljače 1991. je postavljen za predsjednika novoutemeljene Srpske radikalne stranke. Lipnja te godine izabran je u Skupštinu Republike Srbije, a kasnije je bio i na dužnosti potpredsjednika Vlade Republike Srbije.

ZASTRAŠIVANJA I DEPORTACIJE: Optužen je za individualnu odgovornost zbog planiranja, naređivanja, navođenja, činjenja ili planiranja, pripremanja ili izvršenja združenih kriminalnih aktivnosti nasilnog protjerivanja putem činjenja zločina na teritorijima Republike Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Vojvodine i Republike Srbije. Što se Vojvodine tiče, u optužnici se navodi kako je u javnim nastupima pozivao na protjerivanje hrvatskih civila iz dijelova Vojvodine i tako navodio svoje sljedbenike i lokalne vlasti da se uključe u kampanju protjerivanja lokalne hrvatske populacije.

Po navodima optužnice, Šešelj se 29. svibnja 1992. susreo sa svojim suradnici-

ma te ih instruirao da prebroje građane nesrpske nacionalnosti i zaprijetu im smrću ukoliko ne napuste Vojvodinu. U Hrtkovcima je 6. svibnja održao zapaljiv govor, pozivajući na protjerivanje Hrvata i čitajući popis stanovnika sela koji bi trebali otići u Hrvatsku. Poslije tog govora počela je kampanja etničkog protjerivanja upravljena prema građanima nesrpske nacionalnosti, poglavito Hrvatima. U sljedeća tri mjeseca mnogi su uznemiravani, prijećeno im je smrću, zastravljani su i natjerani da napuste tu oblast. Domovi Hrvata su pljačkani i okupirani. Srpske obitelji iz drugih dijelova bivše Jugoslavije često su okupirale kuće nesrba, natjeranih da odu. Svojim je djelima Šešelj optužen za zločine protiv čovječnosti: deportaciju i druge nehumane akte, obijesno uništavanje, pljačkanje javne ili privatne imovine te nezakonite napade na civilne ciljeve.

MOGUĆI SVJEDOCI OPTUŽNICE: Predsjednik Skupštine AP Vojvodine i

predsjednik Lige socijaldemokrata Vojvodine *Nenad Čanak* već je dao izjavu istražiteljima Haaškog tribunala navodeći kako su počinjeni zločini na teritoriju Vojvodine uz odgovornost Vojislava Šešelja. Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini mr. *Bela Tonković* izjavio je za »Kikindske novine« da je već prosljeđena potrebna dokumentacija haaškom sudu o ulozi Vojislava Šešelja. »Ti su podaci sustavno prosljeđivani visokim povjerenicima UN za nacionalne manjine, OESS-u, Paktu za stabilnost, ali i svim državnim nadležnim organima«, kaže Tonković koji je također dao izjavu haaškom sudu i potvrdio spremnost da svjedoči u Haagu. Predsjednik Saveza vojvođanskih Mađara i potpredsjednik Vlade Republike Srbije *József Kasza* izjavio je kako njegova stranka raspolaže podacima o etničkom protjerivanju Mađara iz Vojvodine, te da bi bio spreman dostaviti podatke o tom »tihiom« etničkom čišćenju.

Župnik crkve Svetog Roka u Petrovaradinu *Marko Kljajić*, koji je tijekom devedesetih godina vodio evidenciju o iseljavanju Hrvata iz Vojvodine i to

publicirao u knjizi »Kako je umirao moj narod«, kaže da ne bi išao u Haag svjedočiti protiv Šešelja. »Ne bih svjedočio u Haagu, jer je to za mene pomalo čorav posao, te ne bih gubio vrijeme. Ja sam to uradio istine radi i to je moj doprinos, i moja borba za istinu o mom narodu, koji je bio žrtva«, rekao je Kljajić u izjavi za Radio B92. Prema njegovim riječima, knjiga sama može biti dovoljan dokaz, jer je tu poimence za svako mjesto nabrojan broj obitelji i njenih članova koji su »pod takvim tenzijama i pritiscima bili prisiljeni ostaviti svoja vjekovna ognjišta«. »Da se ja nadmudrujem s neakvim političarima i sa Šešeljem, ja to sebi ne bih htio dopustiti«, kaže Kljajić. Prema njegovim riječima, »za progon Hrvata iz Srijema kriv je *Slobodan Milošević* i on je tamo gdje mu je i mjesto, s tim što optužnica njega ne tereti za progon Hrvata iz Srijema nego zbog rata u Hrvatskoj,

Vješt govornik

BiH i zbog Kosova«. »Ne bih mogao reći da su radikali rukovodili protjerivanjem Hrvata. Oni su svakako bili sa Šešeljem najglasniji i koliko god smo sa zebnjom gledali njegovo marširanje, ipak bih rekao da to nije bio glavni uzrok onoga što se dogodilo«, rekao je Kljajić. Prema njegovim riječima, tu se događalo svašta, od silovanja i ubojstava do bacanja bombi, ali u tome nisu uvijek prednjačili radikali.

B 92 IZNIO SVJEDOČENJA

TV emisija emitirana u ponedjeljak, 24. veljače na B 92 pod naslovom »Netrpeljivost«, pogodila je cilj. Našlo se snage za iskreno suočavanje. Govoreno je o tome kako je iz Bača, Plavne, Vajske i Bođana odseljeno nekoliko desetaka obitelji, te da su stanovnici hrvatske nacionalnosti doživljavali razne prijetnje, uznemiravanja i pritiske za iseljenje. Rečeno je da je bilo bombaških napada i eksplozija koje su trebale zastrašiti ljude, sve do paljenja objekata...

»Najprije su mi ispisali slovo U na kući, zatim su mi na ulici - onako u prolazu - prijetili, da bi na kraju stigla otvorena ponuda da se iselim, i da mi je nađena kuća u Hrvatskoj« - priča mještanan Plavne i dodaje: »odbio sam, a kasnije su mi podmetnuli eksploziv, od koje su srećom samo prozori popucali. Bilo je zapaljenih salaša, ali ne bih ni želio znati tko je to uradio: ovo je malo selo, i svakog dana ih susrećem. Bolje je da ne znam« - kaže čovjek kome su zapalili salaš.

Najdrastičniji slučajevi terora u ovom kraju bila su dva ubojstva u Plavni, i silovanje djevojke u centru Bača. Trojica nepoznatih ljudi u maskiranim uniformama su nakon silovanja obnaženu djevojku vezali za drvo zajedno s ocem. U Plavni su četvorica Srba kidnapirala Hrvata, tukli ga nekoliko sati, a zatim ga u dva sata noću pustili zahtijevajući da im preda lovačku pušku - čulo se u spomenutoj emisiji.

U Baču je zaklan bračni par, koje je sutradan pronašao radnik u njihovoj fotografskoj radnji. Policija je kasnije utvrdila da je žena ubijena još tijekom prijedpodneva te da su ubojice cijeli dan provele u kući čekajući njenog muža da se vrati. Na mjestu zločina napisali su »HDZ - mi pijemo vašu krv«.

Mještani ovih sela pričali su da je bilo uznemiravanja telefonom noću, anonimnih prijetnji, lupanja u kapiju, ispisivanja prijeteci poruka na kući, isključivanja struje, dizanje automobila u zrak. S ovim svjedočenjima suočila se domaća javnost zahvaljujući B 92.

MEDIJI OPTUŽUJU I ZAMAGLJUJU: Domaći mediji ovoga puta nisu ostali gluhi na činjenice koje govore o Šešeljevima zlodjelima. Iako je nakon listopadskih dešavanja 2000. godine raspoloženje bilo nenaklonjeno kritičkom sagledavanju dešavanjima iz dekade nacionalizma, sada su i beogradske mediji prenosili dijelove optužnice. Pojedini mediji, poput novosadskog »Dnevnika«, čak su objavili i feljton o progonu Hrvata iz Srijema.

»Dnevnik« je podsjetio i na *Ostoju Sibinčića*, tadašnjeg predsjednika MZ »Hrtkovci«, koji je pročitao imena 17 hrvatskih obitelji na mitingu 6. svibnja 1992. Sibinčić se, navodno, smirio i povukao iz politike. Pojedini stanovnici ovog sela u izjavama za ovaj list minimizirali su počinjene zločine, dok su Hrvati koji su odselili iznijeli mučna svjedočenja.

Mnogi su mediji i nadalje potpuno nekritički prenosili razmetanja i propagandu Šešelja, gotovo nostalgичno se oprastajući od »crvenog vojvode«. Pljuštali su tekstovi o Šešeljevoj taktici kojom namjerava zbuniti i pobijediti haaške suce te je opetovano omalovažavan međunarodni pravni poredak.

Srbija na raskrižju

Podgrijavanje Kosova

Piše: Ivan Torov,
komentator Politike

*Sve je – nakon
višegodišnje šu-
tnje, čak i vrlo
simptomatične
indiferentnosti
političkog i
državnog vrha
Srbije – počelo
onoga časa kada
je republički
premijer Zoran
Đinđić shvatio da
mu se nizak rejting
u ovdašnjoj
javnosti neće
popraviti angaž-
manom na socijal-
nim i ekonomskim
pita-njima, koja
mu ga upravo i
ponajviše obaraju.*

Iako se početak pregovora o konačnom statusu Kosova, bar u međunarodnim planovima, još niti ne nazire, priča o njemu se u Beogradu neprestano podgrijava. Povremeno dobija veoma dramatična obilježja kao da će, jel'te, međunarodna vojna i civilna uprava ovog trena napustiti Kosovo, pa je sada dilema tko će ga se prije dočepati.

Sve je – nakon višegodišnje šutnje, čak i vrlo simptomatične indiferentnosti političkog i državnog vrha Srbije – počelo onoga časa kada je republički premijer Zoran Đinđić shvatio da mu se nizak rejting u ovdašnjoj javnosti neće popraviti angažmanom na socijalnim i ekonomskim pitanjima, koja mu ga upravo i ponajviše obaraju. Budući da je u međuvremenu – što svojom voljom, što stjecajem okolnosti – uspio svog glavnog rivala Koštunicu gurnuti na marginu, premijer je, kao dobar pragmatičar, procijenio da je vrijeme da svome protivniku otme i glavne teme na kojima je lider DS-a stjecao popularnost.

Tako Đinđić sve manje priča o profitu, privatizaciji, zapošljavanju, investicijama, boljem životu, a sve više o Haškom tribunalu, ultimatumima međunarodne zajednice, Republici Srpskoj, ratnoj šteti i, naravno, o Kosovu. I to na način koji je u priličnoj mjeri uznemirio bosanske, hrvatske, kosovske i zapadne političare i obnovio strijepnju da se Srbija – i poslije Miloševića – voljom njenih novih lidera, gura na teren samoizolacije, ksenofobije, čak i nacionalizma.

Svaka od pomenutih tema, svakako, daje povoda za debatu, pa i polemike, iz prostog razloga što su novostvorene države bivše SFRJ tek izišle iz jednog dugotrajnog i, po svemu, mučnog i tra-gičnog razdoblja. Ono je, nema sumnje, ostavilo duboke tragove i ne tako malo spornih

pitanja. No, zadržimo se ovoga puta na Kosovu i pokušajmo odgonetnuti je li stanje na teritoriju ovoga, od rujna 1999. godine, međunarodnog protektorata, tako da se oko njega ponovno, zabrinjavajuće, moraju lomiti koplja.

Objektivno, situacija je takva kakvu je vidi bilo koja od »zainteresiranih« strana. Međunarodna zajednica je učinila tek toliko da sebi povremeno dodjeljuje (ne)utemeljene pohvale, Albanci su relativno zadovoljni, jer im se »konačno Beograd (iako to želi) ne miješa u unutarnje stvari«, mada im je gospodarska i socijalna zbilja više nego poražavajuća. Srbe, pak, poslije razdoblja iz-vjesne griže savjesti zbog Miloševićeva modela discipliniranja kosovskih Albanaca i zločina nad njima, okupira osjećaj da su, na koncu, oni jedini gubitnici: ne samo što se ne mogu vratiti tamo odakle su otišli ili bili protjerani, već i zbog dojma da se na Kosovu, malo po malo, stvaraju institucije još jedne samostalne albanske države na Balkanu. Obje strane (albanska i srpska) smatraju da su donekle zakinite, a samo Kosovo, opet, sve je dalje od pompezno proklamirane multietničnosti i priželjkivane zone si-gurnog povratka i života svih njegovih građana. S druge strane, sve je bliže pretvaranju u »oazu« organiziranog plemenskog kriminala, trgovine oružjem, drogom i bijelim robljem.

Vratimo se Đinđiću. Njegova računica upravo polazi od tog, manje-više, realnog stanja, ali su mu krajnji ciljevi, u najmanju ruku, diskutabilni. I u beogradskim političkim krugovima su zatečeni njegovom kosovskom verbalnom ofenzivom, mnogi bi i da je podrže, ali se zaustave kada god se malo dublje pročepka po premijerovim motivima. Odnosno, nje-

govnoj odluci da, poput nekih »slavnijih« prethodnika, krene stazama populističkog skupljanja političkih poena. Naime, malo tko ovdje osporava tvrdnje da se na Kosovu, bar kad je riječ o položaju srpskog stanovništva, nije mnogo odmaklo i da se ono sve stabilnije uda-ljava od Srbije. Problem nastaje kada se povede rasprava o tome ima li Srbija, odnosno njen politički i državni vrh, pravu i konzistentnu strategiju kako riješiti »problem Kosova«. Političari na vlasti tvrde da je imaju, ali ona nikad nije valjano prezentirana javnosti, pa preostaje vjerovati da je suština te strategije (ili platforme) ono što, uglavnom, solistički izjavljuju Đinđić i, recimo, Nebojša Čović. A, opet, njihova istupanja su promjenljiva poput proljetne klime i najčešće su u dijapazonu od zagovaranja stava iz Rezolucije 1244 VS UN-a, preko anakronog zalaganja kako je Kosovo »neotuđivi dio Srbije«, do najnovijeg koji (posljednjih dana) čak i organizacijski »razvija« staru tezu negdašnjeg »oca nacije« Dobrice Čosića o podjeli ovog teritorija.

S druge strane, u srbijanskoj javnosti je uočljiva nezainteresiranost običnog svijeta za budućnost pokrajine, a nisu za potcjenjivanje niti sve učestalija mišljenja (i mnogih eksperata) da bi Kosovo, s dominantnom albanskom većinom, s kojom je, poslije svega, teško uspostaviti bilo kakav kontakt, bilo preveliki teret za slabašnu i iscrpljenu Srbiju. Podjela Kosova, dakle, ima pristalica, ali taj stav, po pravilu, ide uz strahovanje da bi jedan takav potez, bez potpunog suglasja i angažmana velikih sila, mogao biti povodom za još dublju (možda i ratnu) destabilizaciju ionako rovitog balkanskog prostora.

Piše: Goran Milić,
novinar HRT-a

*Nezahvalni
Hrvati?
Sebični?
Pragmatični?
Usudio bih se
kontrirati djedu
Frani i
prognozirati
bolju budućnost
upravo na tim
temeljima, na
permanentnom
nezadovoljstvu
aktualnom
vlašću, ma kako
se zvala, koje
boje nosila i
kakva obećanja
davala.*

Budućnost na temeljima permanentnog nezadovoljstva aktualnom vlašću

Raspad koalicije, pa što?

Znao je moj djed *Frano*, iz Slanoga kod Dubrovnika, sažeti politički diskurs od pola stoljeća u par rečenica: »E, moj sinko! Najbolje je bilo za Austrougarske. Tad je vrijedilo pravilo – fjin obećao, fjin dao. Onda je došla Kraljevina, pa smo se selili, kud koji. Bile ustaše – sačuvaj Bože. Onda su došli ovi od tvoga čaće, sve obećaju a sve uzimaju. Ali, sinko, ako ti se pruži prilika, nemoj ništa mijenjati, jer će biti još gore!« Djed Frano je umro sredinom šezdesetih, a ja bih mogao nadopuniti: Došla Hrvatska, a crnogorski dragovoljci i JNA srušili Slano do temelja. Nekoliko godina nakon toga Hrvati su jedva čekali vidjeti leđa HDZ-u. A sad bi za odlazak Račana s vlasti priredili feštu.

Realno? Istinito? Sudeći po anketama javnog mišljenja, tako je, bez pogreške. Muke neobičnog hrvatskog življenja u zajedničkim državama i entuzijazam u friškoj samostalnosti proizvele su, očito, specifičan pogled na politiku i vlast. Da je koncem 1991. godine, kada je trećina Hrvatske bila okupirana, prosječna plaća iznosila 130 DEM, Dalmacija bila bez struje, gradovi pod uzbunama, država nepriznata – netko obećao da će za deset godina plaća narasti na prosjek od 1.000 DEM mjesečno, hrvatska vlast se vratiti u Vukovar i Knin, državu priznati cijeli svijet, a *Milošević* biti u Haagu, zacijelo bi takav prorok dobio mandat da vlada cijelo 21. stoljeće. Nije se to dogodilo *Tuđmanovim* nasljednicima! Koncept HDZ-ove vlasti pometen je na izborima 3. siječnja 2000. godine u biračkom omjeru 2:1, premda je samo tri godine ranije *Tuđman* pobijedio svoje predsjedničke protukandidate (i to

ne bilo koje, nego *Vladu Gotovca* i *Zdravka Tomca*) skoro istom razlikom, 62:38 posto glasova.

Nezahvalni Hrvati? Sebični? Pragmatični? Usudio bih se kontrirati djedu Frani i prognozirati bolju budućnost upravo na tim temeljima, na permanentnom nezadovoljstvu aktualnom vlašću, ma kako se zvala, koje boje nosila i kakva obećanja davala. Hrvatska je, čini mi se, na razini političkog promišljanja Italije sredinom šezdesetih godina. Vlade su se tamo stalno mijenjale a u sukobu

je, i ostao je sve do danas, tradicionalni katolički moral s izazovima novog društvenog poretka - individualizmom, informatikom i internacionalizmom. Ta tri »i« koja vladaju svijetom utemeljena su na poslovnoj filozofiji protestantizma i medijsko-kulturnoj nadgradnji internacionalnog židovstva. Talijanski katolici su sve do Berlusconija bili suzdržani prema mogućnosti individualnog bogaćenja u jednoj generaciji. Bogate obitelji da, to je prihvatljivo, jer znači da je bogatstvo stjecano kroz duže razdoblje. Ali, bogati pojedinci preko noći, na burzi, na nekoj brznoj ideji, to Vatikan nije podržavao.

Postupno, i Vatikan je mijenjao pristup, uz poneku papinu primjebu da bi »banke morale voditi računa i o razvitku i ljudima a ne samo o profitu«, ali je prozor otvoren! Berlusconi će ostati moralno upitan ali moguć, čak i na

mjestu vlastodržca.

U Hrvatskoj se tek učimo kormilariti u tom dvojstvu između zahtjeva za socijalnom ravnotežom i individualnih probitaka, između ogorčenih radnika koji ostaju na cesti i novih tajkuna koji dobivaju međunarodna priznanja za profite »svojih« poduzeća. Predsjednik *Tuđman* je dočekan na nož zbog svoje ideje da se većina hrvatskog bogatstva koncentrira u rukama 200 obitelji (znakovito: nije rekao pojedinaca, nego obitelji), a socijaldemokrat *Ivica Račan* upravlja državom u kojoj manje od 200 pojedinaca posjeduje više od zamišljenog *Tuđmanovog* portfelja. I ne namjerava taj nesrazmjer izbalansirati, »jer to svijet od nas ne traži«.

Desno se pomiješalo s lijevim, lijevo se ponaša kao desno. *Tuđman* je imao svoje povlaštene, tipa *Kutle*, čija je zadaća bila presipanje novca iz šupljeg u prazno, očuvanje iluzije zaposlenosti bez plaća, uz osiono bogaćenje izvršitelja. Račan ide na stečajeve, ne čuvajući fiktivno zaposlene, ali se »njegovim« tajkuni također bogate. Istina, nepravedno bi bilo sav teret prebaciti na Račana, jer njegovi koalicijski partneri imaju čak i više smisla za trgovinu od njega. I zato se prosječni hrvatski birač ne uzbuđuje previše zbog najavljenog raspada koalicije i prijevremenih izbora. On traži umjerenu, pravednu socijalu i uvažava nove svjetske trendove koji polariziraju društvo. Međutim, ako je sve nastalo zbog prevlasti protestantskog morala i stanovitog pristanka na ljudski darvinizam, onda se traži i onaj dio protestantske etike koji će otkloniti posljedice divljeg kapitalizma. I zato će se mijenjati vlasti sve dok netko ne skuži taj narodni osjećaj.

Marko Kljajić, svećenik župe Sv. Roka, Petrovaradin, autor knjige »Kako je umirao moj narod?«

Vjerujem da ćemo nadživjeti ova vremena

*Kao Hrvati i katolici našli smo se tih godina na najnepovoljnijem prostoru kugle zemaljske. Ratne nevolje pogodile su nas na razne načine i kako kaže sveti apostol Pavao »I ako trpi jedan ud, trpe zajedno svi udovi« * To je stvarnost koju smo tih dana uistinu preteško proživljavali.*

Intervju vodio: Mirko Sebić

»Kako je umirao moj narod« teška je knjiga, a na njenih preko četiri stotine strana iz poglavlja u poglavlje opisuje se golgota srijemskih Hrvata koji su između 1991. i 1995. godine bili protjerivani i organizirano terorizirani na ovim našim prostorima. Ova knjiga koju je velečasni Marko Kljajić brižljivo sačinio sakupljajući i zapisujući bolne činjenice, istine radi i za očuvanje ono malo preostalog ljudskog dostojanstva, ovih dana ponovno postaje aktualno štivo dnevopolitičke propagande. Otud ovih dana češće nego obično zvone telefoni u župnom uredu petrovaradinske župe Sv. Roka a velečasnog Marka traže i novinari a ne samo, kao obično, vjernici. Dok smo vodili ovaj razgovor velečasnog Marka posjetio je i istaknuti prvak petrovaradinskih radikala, raspitujući se uljudno i diskretno gdje može kupiti pomenutu knjigu. Vojvoda Šešelji ili netko njemu blizak, dakle, čitao bi ovo štivo ali knjigu nema.

Na ulazu u crkvu sv. Roka grafit »Srbija ubija«. Nekad je na istom mjestu stajao grafit »Srbija Srbima«. Je li riječ o jednoj istoj poruci izgovorenoj na dva jezika i kojim jezikom je ispisana ova najnovija? U sjeni tog neizgovorenog pitanja započinjemo razgovor.

4Haaška optužnica podignuta protiv Vojislava Šešelja u kojoj se pominju imena nekih srijemskih sela, Hrtkovaca prije svega, na neposredan način aktualizirala je problem progona Hrvata iz Srijema za vrijeme ratova u Hrvatskoj i Bosni. Koje emocije, danas, deset godina poslije, izaziva sjećanje na te događaje?

- Srijemski dio naše biskupije bio je odvojen od svog biskupijskog centra Đakova, a eskalacijom rata u

Hrvatskoj, kojega je vodila JNA s raznim paravojnim formacijama iz Vojvodine, Srbije i Crne Gore, mi smo Hrvati bili odsječeni od naše matične domovine. Kao Hrvati i katolici našli smo se tih godina na najnepovoljnijem prostoru kugle zemaljske. Ratne nevolje pogodile su nas na razne načine i kako kaže sveti apostol Pavao »I ako trpi jedan ud, trpe zajedno svi udovi«. To je stvarnost koju smo tih dana uistinu preteško proživljavali. Kakvu li smo tjeskobu i duhovnu patnju nemoći proživljavali, prisiljeni nijemo promatrati tutnjavu nepreglednih kolona s ubojitim oružjem koje su hitale sijati smrt po Slavoniji i Baranji? Preteško je bilo slušati riku topova koji su s teritorija župa naše biskupije u istočnom Srijemu pucali po zapadnom Srijemu, iz okupirane Baranje po Slavoniji i Podravini, i kasnije s duhovnom boli promatrati bijednu sudbinu dugih kolona svojih sunarodnjaka. Pored naših kuća odvodili su prognanike Iloka i tjerali Vukovarce kao ratne zarobljenike u neizvjesnost logora po Vojvodini i Srbiji (prisjetimo se samo Sremske Mitrovice, Stajiceva, Begejaca) Kakve li su samo patnje podnosili srijemski Hrvati dok su danima promatrali pljačkaše kako slavodobitno na pokradenim traktorima iz okupiranih slavonskih i baranjskih sela, u Vojvodinu i Srbiju, kao ratni plijen, odvoze trud i muku Slavonaca, Srijemaca i Baranjaca? A potom samovoljno i nekažnjeno nasilje nad nama, koje je na koncu uzročilo i zamjene naših kuća i protjerivanje iz zemlje čiji smo bili lojalni građani. U zemlji »koja nije bila u ratu i u kojoj nije bilo rata«.

Postupno se tih pet, šest, godina praznio veliki broj srijemskih mjesta,

odnosno župa, od autohtonog življa hrvatske nacionalnosti i katoličke vjere. »Ostatak ostataka – reliquie reliquiarum« uronjen je u šutnju u zemlji koja nam ništa nije davala a sve uzimala i koja nas doskora nije priznavala ni kao nacionalnu manjinu, i s bremenitim pitanjem što će biti sutra??? Priča o Šešelju i haaškoj optužnici kao i oprečna mišljenja i medijski komentari i »pisanije« neće nam, čini mi se, ići u prilog. Osjećaj nacionalne svijesti koji je u nepovoljnim povijesnim uvjetima samo tinjao kao zapretna žiška, kao sjemenka preduboko zakopana, rasplamsao se proteklih desetak godina u svjetlosti dana neovisne i slobodne države Hrvatske, ali i zato položaj Hrvata u »istočnom Srijemu« izgleda još tra-gičnije. Moja knjiga »Kako je umirao moj narod« je autentični kroničarski zapis i dokument u prilog toj konstataciji.

4Je li, po Vašim saznanjima, evidentan progon između 20.000 i 30.000 ljudi iz Srijema hrvatske nacionalnosti bio dio šire politike etničkog čišćenja? Jesu li postojale indicije da netko od državnih

organa potiče i tolerira takve akcije?

Da, evidentno je da su Hrvati progonjeni iz Srijema za vrijeme režima Slobodana Miloševića i da se radilo o državnom teroru. Da budem precizniji, on se sprovodio napose od 1991. do 1995. godine, odnosno do Daytonskog sporazuma. U tom poslu, napose zdušno, svojim političkim programom i javnim istupima, režimu Slobodana Miloševića stavio se na uslugu i Vojislav Šešelj sa svojim radikalima. Milošević ga je i trebao za svoje prljave rabote. Šešelja i radikalnu stranku ne bih na toj neslavnoj rang listi stavio na prvo mjesto niti optužio kao glavne krivce. Šešelj je bio samo palica, instrument, u političkoj ruci glavnog šefa i njegova državnog aparata: policije, sudstva, medija, osobito televizije...

4Danas mnogi nastoje »hrtkovački sindrom« proglasiti spontanom i nenasilno motiviranim odlaskom Hrvata iz Vojvodine. Što Vi mislite o tome?

Ne znam je li to mnogi nastoje. Ne mogu reći da mi je svejedno što neki nastoje tako problem prikazati. No, to je ipak problem njihova moralnog i mentalnog

O sjećaj nacionalne svijesti koji je u nepovoljnim povijesnim uvjetima samo tinjao kao zapretna žiška, kao sjemenka preduboko zakopana, rasplamsao se proteklih desetak godina u svjetlosti dana neovisne i slobodne države Hrvatske, ali i zato položaj Hrvata u »Istočnom Srijemu« izgleda još tragičnije. Moja knjiga »Kako je umirao moj narod« je autentični kroničarski zapis i dokument u prilog toj konstataciji.

sklopa. »Ne očajavaj istina kad plače, jer zlo i kad pobijedi nije jače« rekao bih skupa s pjesnikom.

4Čini se da javnost u Vojvodini danas nije spremna bezuvjetno osuditi događaje iz tog razdoblja. Postoji stav da je cijela stvar predimenzionirana. Jesmo li i koliko zreli otvoreno raspravljati o tome?

Mislim da je odgovor na ovo pitanje već sadržan u prethodnom odgovoru.

4Možete li precizno odrediti ulogu Rimokatoličke crkve na ovim prostorima u to vrijeme?

Precizno, što znači precizno?

4Mislim, što je konkretno Crkva radila u to vrijeme, kako se angažirala, napose svećenici?

Katolička crkva sa svojim svećenicima na ovim prostorima ostala je uz svoj narod. Nije ga napustila. Dijelila je njegovu sudbinu i suosjećala u njegovim patnjama, a i sama bila žrtva istog stradanja. Crkve su bile minirane kao one u Novim Banovcima i Vašicama kod Šida, paljene kao u Hrtkovcima i Neštinu, u njih su postavljane eksplozivne naprave kao u Rumi i Nikincima. Župni uredi su napadani, devastirani, useljavani izbjeglicama (Novi Slankamen, Novi Banovci, Kukujevi, Sremska Mitrovica, Irig, Hrtkovci, Nikinci, Petrovaradin....) Svećenici su mučeni, maltretirani i zastrašivani. To je dugi niz tragičnih ličnosti: šidski župnik Đuro Juraj, morovički Petar Petrović, kukujevački Stjepan Maroslavac, slankamenski Eduard Španović, hrtkovački Nikola

Evidentno je da su Hrvati progonjeni iz Srijema za vrijeme režima Slobodana Miloševića i da se radilo o državnom teroru. Da budem precizniji, on se sprovodio napose od 1991. do 1995. godine odnosno do Daytonskog sporazuma. U tom poslu, napose zdušno, svojim političkim programom i javnim istupima, režimu Slobodana Miloševića stavio se na uslugu i Vojislav Šešelj sa svojim radikalima.

Kraljević, novobanovački Tomislav Radišić, iriški Blaž Zmaić, kamenički Marin Plum, beočinski i čerevički Josip Matanović, petrovaradinski Marko Kljajić i Stjepan Miler, šotski Petar Šokčević, golubinački Jozo Duspara, beščanski Božidar Lusavec, surčinski Đuro Kedveš. Njih desetak je pod takvim presijama napustilo Srijem. Nisu jednostavno mogli izdržati. Nas trinaest je ipak preživjelo sve te godine uz moralnu i materijalnu podršku slobodnog dijela naše biskupije. I uz Božju pomoć na koju smo se oslanjali u svojim strahovima i slabostima.

4Kako ocjenjujete ponašanje medija danas u svezi s tim događajima? Mislite li da postoji zaista iskren poriv da se otkrije istina o tom razdoblju? Zašto je taj interes prisutan tek danas, nije li on prilično zakasnio?

Za istinu nikad nije kasno. Pa ni za

istinu o »hrtkovačkom sindromu«. Dakako, različiti su putovi do istine. I interesi. U svakom slučaju većina danas, pa i ovdje, za razliku od prijašnjih godina ide putem prema njoj. »U laži su kratke noge«, to da podsjetim reče i Milošević u Haagu, u svom prepoznatljivom maniru. Kratkonogi ipak zaostaju. Čini mi se.

4Dobro je poznat Vaš osobni angažman na tome da istina o progonima i pritiscima bude dokumentirana i priopćena javno. Vaša knjiga/svjedočanstvo »Kako je umirao moj narod« obiman je dokumentarni materijal o progonima i nasilju izvršenom u razdoblju od 1991. do 1995. godine. Jeste li zbog svog angažmana imali problema i imate li ih danas?

Svoj doprinos istini o »hrtkovačkom sindromu« dao sam. Jednostavno rečeno to sam morao zbog svog unutarnjeg poticaja i potrebe. Zbog toga što sam učinio sretan sam. Problema, i ne malih, imao sam sve do Daytonskog sporazuma 1995. godine. Knjiga je tiskana u Saveznoj Republici Jugoslaviji 1996. godine i s naslovnom stranom na kojoj je prikazan Slobodan Milošević kao parafraza mileševskog andela, »andela mira«(!?), odnosno diktatorom, zločincem. Na korici je reproducirana slika akademskog slikara Dimitrija Gligorijevića Glige. Tada i danas nisam imao problema zbog knjige, ali prije 1995. godine, kao što sam već rekao, jesam.

Nije problem u pravdi, Haaškom tribunalu... već u Vojislavu Šešelju i njemu sličnima. Koliko je ono, on, dobio glasova na posljednjim predsjedničkim izborima? I na kojem je ono mjestu po broju glasača Srpska radikalna stranka?

4Što treba učiniti da bi se na ovim prostorima pokrenuli procesi pomirenja?

»Što ne želite da drugi vama čine, nemojte ni vi činiti drugima.« Slobodno interpretirana Isusova poruka i savjet. Pomirenja će biti ako njegovu poruku u praksi zazivamo.

4Može li pravda biti zadovoljena podizanjem optužnice samo prema jednom akteru pa makar on bio i Vojislav Šešelj?

Mislim da ne može biti zadovoljena. Naime, nije, čini mi se, problem u pravdi, pravednosti, Haaškom tribunaluitd. već u Vojislavu Šešelju i njemu sličnima. Koliko je ono, on, dobio glasova na posljednjim predsjedničkim izborima? I na kojem je ono mjestu po broju glasača Srpska radikalna stranka? Oni u kontekstu problema »hrtkovačkog sindroma« problem rješavaju ili ga ne rješavaju. Što se tiče Haaga dobro je da ga ima. I bit će Haaga, bilo je i Nürnberga.

4Što očekujete da će donijeti budućnost na ovim prostorima za hrvatsku nacionalnu zajednicu?

I poslije Miloševića »Milošević« i poslije Šešelja »Šešelj«. Evo na mojoj crkvi osvanuo je grafit »Srbija ubija«. Do nedavno bio je na istom mjestu »Srbija Srbima«. Budućnosti nema. Ima samo sadašnjosti. Ona, osobito za nas Hrvate, nije ružičasta. Ali živi se. Živimo!!!

S elektorske skupštine Bunjevaca poručili

Bunjevačka nacija je rođena!

Elektorska skupština Bunjevačke nacionalne zajednice - održana u nedjelju, 23. veljače, u velikoj vijećnici subotičke Gradske kuće (na istom mjestu gdje je održana i elektorska skupština Hrvata) - protekla je u monolitnoj atmosferi. Postojala je samo jedna lista za vijećnike, bili su nazočni svi elektori, a odluku su donijeli jednoglasno. Ovo je bila prigoda da se aktiviraju gotovo zaboravljeni dužnosnici bivšeg režima, a najburniji aplauz uslijedio je nakon izjave po kojoj je ova elektorska skupština institucionalna potvrda bunjevačke nacionalnosti, te da je mrtav akt iz vremena NOR-a koji je, rečeno je propisao da se Bunjevci i Šokci i protiv svog uvjerenja moraju upisivati kao Hrvati.

»Nije bilo primjera da narod koji je

Mr. Josip Ivanović, u obraćanju bunjevačkim elektorima:

Ne želimo podjele, već suradnju

Želim vam puno uspjeha u radu i svojim odazivom želim otvoriti novo poglavlje suradnje. Isti su problemi s kojima smo suočeni, isti je narod u pitanju. Prema tome, potrebna nam je samo suradnja i razgovor, a nikako podjele, anatemiziranje i stvaranje ozračja da se vidjeti ne možemo. S tim namjerama vam želim uspješan rad i buduću suradnju.

stvarao svoju državu, bude zabranjen i da je nestao, te da se ponovo pojavi« - čulo se na skupštini.

Okupljenima su se pozdravnim riječima obratili načelnik Sjevernobačkog okruga *Dragan Rokvić*, predstavnik Tajništva za kulturu i obrazovanje AP Vojvodine *Branislav Andrić*, predsjednik HNV-a *mr. Josip Ivanović*, te u ime SKC-a »Sveti Sava« i Srpskog narodnog pokreta »Svetozar Miletić« *Boško Boškov*. Predsjedajući skupštine *Nikola Babić* pročitao je i pozdravno pismo potpredsjednika Vlade Republike Srbije *Miodraga Isakova*, te doživotnog i počasnog predsjednika Bunjevačke matice *Marka Peića*. Među 45 elektora, koliki je bio i zakonski minimum, nalazili su se i predstavnici Bunjevačko-šokačke stranke, Bunjevačke matice, te više kulturno-umjetničkih društava.

Mr. Bela Tonković, predsjednik DSHV-a, za »Hrvatsku riječ«:

Popis pokazao da se razdor nadvladava

Žao mi je što se razdor među nama, bunjevačkim Hrvatima, toliko produbio. Smatram da smo mi Bunjevci integralni dio hrvatskog naroda. Molim te ljude da dobro razmisle o svom koraku, jer svi njihovi dosadašnji pokušaji nisu donijeli rezultate koje su očekivali. Sam popis pučanstva pokazuje da se polako nadvladava ovaj razdor među nama, i mislim da će to biti jedan proces koji će imati za rezultat da će ostati jedna mala skupina, s jedne strane, i ogromna većina bunjevačkih Hrvata, s druge. Nas sa sviješću da smo sastavni dio hrvatskog naroda, i one male skupine koja će tek onda vidjeti da je davno prešla Rubikon asimilacije, samo to još nisu psihički i intelektualno prih-

Članovi Bunjevačkog nacionalnog vijeća su: *Nikola Babić, Đuro Bošnjak, dr. Andrija Peić Tukuljac, Šime Sekulić, Ivan Sedlak, Nikola Vizin, Mirko Bajić, prof. dr. Aleksandar Bošnjak, Ivan Vojnić Tunić, Mirjana Savanov, dr. Vlado Babić, Ivan Vojnić Kortmiš, Miroslav Vojnić Hajduk, Kata Kuntić, Antun Stanković, Đurđica Skenderović, prof. dr. Etela Jerinkić Čović, Mijo Mandić, Stevan Nemet, Pere Beretić i Ambrozije Sivić.*

HNV najzad registriran

Pravna savjetnica Saveznog ministarstva za nacionalne manjine i etničke zajednice *Vesna Mitrović* predala je 23. veljače predsjedniku HNV-a *mr. Josipu Ivanoviću* rješenje o upisu Hrvatskog nacionalnog vijeća u savezni registar.

Na slici Ivanović prima rješenje od gđe Mitrović u društvu tajnika HNV-a *Zorana Vojnića Tunića* i predstavnika Multikulturalnog centra iz Beograda *Žikice Živkovića*.

N. P.

U tom Somboru

Gole grane najzelenijeg grada

Piše: Dražen Prčić

Hodajući ulicama današnjeg Sombora, Hstarinskog grada smještenog na zapadu Bačke, slučajni namjernik ne bi mogao ni pretpostaviti kakovu tajnu povijesti skrivaju njegove ulice, crkve i stare građevine, koje se tu nalaze već pustim vijekovima davnine. Gledajući blještavilo modernih dostignuća sadašnjice, oličenih u bezbroj modernih slika, neznani hodočasnik teško bi povjerovao da se ovaj grad (naselje) spominje još davne 1198. pod svojim prvobitnim imenom Sveti Mihalj, dokazujući svoje postojanje uredno plaćenim porezom bodroškoj župi. Daljnja povijesna događanja ostat će zauvijek predmet znanstvenih debata, ali ostaje činjenica da su naselja kraj reke Mostonga (današnja Selenča i vinogradi Rokovci) 1360. postali službeni posjed vlastelinske obitelji Cobor, dobivši ime Czobor Szent Mihály. Prve seobe Hrvata put plodne bačke ravnice spominju se još za vrijeme vladavine kralja Zsigmonda (1387. – 1437.), nakon njih veće skupine, potjerane zulumom turskih osvajača, pristizale su tijekom 1463., dominikanci su izgradili crkvu 1479., još življa se doseljava za vlasti Mátyása Corvina (1459. – 1490.), pa sve do 1537. kada nastupa vjerojatno najveća seoba hrvatskog puka iz Dalamacije i Slavonije. Ironijom sudbe, bježeći od »osmanlija«, već 1541. su bili pokoreni upravo od najomraženijeg neprijatelja koji novijoj povijesti daruje današnji naziv ovog lijepog grada, Sombor.

Odjevena u hladni bijeli kaput, veljača u Bačkoj, jednako je teška posvud, pa ni Sombor nije izbjegao platiti danak zimi u godinama globalnog zagrijavanja (!). Okovi još postojanih snježnih nanosa otežavaju normalno odvijanje prometa u svim smjerovima grada iz kojeg ceste vode put Subotice, Osijeka, Mohácsa, Novog Sada, gradova s kojima je njegovo

postojanje u neraskidivoj svezi.

Za razliku od negdašnjih velikaša, ratnika, fratara i čuvenih imena prošlosti, danas su to možda poljoprivredni djelatnici, prosvjetni radnici, ekonomisti, umjetnici, školska djeca koja su, predstavljajući

u neoličnim, zapuštenim fasadama, vidno oštećenim kolnicima, posjećenim perivojima kojima se grad oduvijek ponosio. Sredinom šezdesetih godina prošlog stoljeća Sombor je čak bio proglašen najzelenijim gradom bivše države, zauzimajući visoko mjesto na ljestvici ostalih »zelenih« gradova Europe. Postoji mala urbana legenda koja kaže da nekada nije bilo samo šest ulica koje nisu imale perivoje raznovrsnog drveća i rastinja, dok danas Somborci imaju i tzv. čelavi trg, koji svoje podsmješljivo ime duguje neodgovornoj sječi odgovornih ljudi gradske uprave. Sukladno prirodnim tokovima, »ljudski resursi« su također na neki način presušili u južnobačkoj varoši, ne darujući nam znamenitija imena današnjice. U prošlosti je bilo lako, živjeli su ovde i jedan *Laza Kostić*, *Đura Jakšić*, *Milan Konjović*, veličajući svojim djelom slavu grada Sombora. Uvijek ostaje nada da će njihovim stopama krenuti neka današnja djeca i mlađi ljudi sljedeći put, čini se, danas jedinog čovjeka uz čije se ime spomen Sombora uvijek neraskidivo veže nezaboravnom pjesmom »U tem Somboru«.

Dan proveden sa Somborom i njegovim Somborcima, brzo je, poput svih zimskih dana, nestao u kratkoći sunčeve obdanice, ustupajući mjesto hladnoj nadolazećoj noći. Napuštajući gradske kapije, baš kao nekada davno kao svakog drugog hodočasnika, ispratila su me zvona starih somborskih crkava, čijom zvonjavom ostaje živjeti vječita legenda naseljavanja jednog lijepog grada na zapadu naše Bačke.

Sombor danas

se u daljnjem tekstu, pokušali dočarati današnji, vlastiti Sombor.

Današnji Sombor, u riječima njegovih sugrađana, izgleda nalik svakom drugom većem mjestu vojvođanske ravnice, boreći se svakodnevno s poznatim aktualnim problemima današnjice. Akutna besparica očituje se u mnogim problemima gradskog uređenja, »oličena«

Donacija Klare Strilić

Prigodom osnutka Hrvatskog prosvjetnog društva »Miroljub« bilo je mnogo značajnih donatora, jedna od njih, najznačajnija, bila je gospođa Klara Strilić čijom se donacijom od tadašnjih 10.000 dinara moglo, u to vrijeme, kupiti 10 jutara najkvalitetnije zemlje. Uz novčani iznos, ona je darovala i barjak Društvu na kome je ispisana posveta sv. Josipu, zaštitniku Društva.

Cecilija Müller, slikarica

Pokrenuli koloniju

Rođena sam Somborka, živim u dijelu zvanom »Mlaka«, umirovljena sam službenica i preko trideset godina se bavim slikanjem. Svoje slobodno vrijeme posvećujem slikama, vodim likovnu sekciju, prije tri godine smo pokrenuli i koloniju »Kolorit« u kojoj aktivno sudjeluje dvanaest slikara. Slikajući, nastojimo se družiti i ugodnije provoditi vrijeme.

Antun Knežević, dipl. ekonomist

Teško do posla

Rodom sam sa Josićkog puta, koji se nalazi na drugom kraju Sombora, prema Bezdanu. Kako sam trenutačno nezaposlen, svu svoju energiju fokusiram na radu HKUD-a »Vladimir Nazor«, gdje sam na mjestu pročelnika za folklornu sekciju i obavljam dužnost tajnika društva. Nažalost, danas je teško pronaći posao, dok je za započinjanje privatnog obrta pak potrebna pozamašnja svota novca. Stoga u ovoj stagnaciji nastojim se ispomoći s nešto prihoda od malo zemlje koju posjedujem.

**Šima Rajić, poljoprivredni djelatnik
Ostao na zemlji i salašu**

Bavim se poljoprivredom i živim u Nenadiću (4 km u smjeru Gakova) pokraj Sombora. Imam salaš uz dvadeset jutara zemlje koje obrađujem, također se bavim stočarstvom i povrtarstvom. Upravo bih izdvojio povrtarstvo kao trenutačno najprofitabilniju granu izraženu u proizvodnji lubenica i krastavaca. Nastavljajući tradiciju odlučio sam ostati na zemlji i mom salašu.

**Ana Knežević, prosvjetna djelatnica
Nadam se hrvatskoj školi**

Radim u prosvjeti već dvadeset i tri godine, trenutačno na mjestu nastavnika razredne nastave u OŠ »Bratstvo-jedinstvo« u Somboru. Raduju me inicijative za pokretanje razredne nastave na hrvatskom, upravo u mojoj matičnoj školi, posebice interes roditelja za školovanjem vlastite djece na maternjem jeziku. Iskreno vjerujem da većih problema oko toga neće biti, te da ćemo već s jeseni upisati prvake na hrvatskom. Djece ima dovoljno, trenutačno dosta njih pohađa i vjeronauk u našoj školi, pa bi uvođenje službene nastave pridonijelo cjelokupnosti osnovne naobrazbe.

Zvonko Bogdan, glazbenik

Moj dida prvi izvođač

Pjesmu »U tom Somboru« napisao je Blaško Marković, inače zidarski radnik, još prije Prvog svjetskog rata, a prvi ju je izvodio moj dida Franjo Bogdan skupa sa svojim velikim tamburaškim orkestrom. Tu je i moj otac, dugogodišnji član »Bunjevačkog kola«, pa poslije »Hrvatskog doma«, tako je ta nit jednostavno urasla u mene; nit zbog koje sam osjećao potrebu da se odužim narodu koji me je podigao.

Somborski školarci: B. Jozić, A. Fratrić, K. Jobagy

**Ponovo uz
pridjev hrvatski**

Hrvatsko prosvjetno društvo utemeljeno je 1935-36. godine pod izvornim imenom »Miroljub«, koje postoji i radi u kontinuitetu sve do današnjih dana, uz obveznu promjenu imena 1945. kojom je nazvano po velikom hrvatskom pjesniku Vladimiru Nazoru. Pridjev »hrvatsko« je stajao uz ime društva sve do 1957. kada mu je nacionalni predznak nasilno izbrisan, da bi tek od 2001. bio ponovno vraćen.

Izabrane najbolje krinke

NOVI SLANKAMEN – Prošle subote u Slankamenu je održan tradicionalni »Maskenbal 2003«. Slankamenci su priredili program koji se prilično razlikovao od prijašnjih, no ove je godine Maskenbal bio održan u prostorijama društva, a ne u vjeronaučnoj dvorani župne crkve (kao svih onih ratnih i poratnih godina). Među gostima su bili i Golubinčani, članovi HKPD »Tomislav«, koje je predvodio predsjednik *Mato Groznica*, te predstavnici KUD »Đorđe Natošević« iz Novog Slankamena, na čelu sa predsjednikom *Nikolom Albotom*.

To je bila prva u nizu manifestacija ove vrste u ovom dijelu Srijema, jer će sljedeće biti održane u Petrovaradinu, Golubincima i Srijemskoj Mitrovici.

Organizatori »Maskenbala« pripremili su i lijepe nagrade za sve sudionike, pa je tako prva nagrada bila mobilni telefon, druga sokovnik, a treća glačalo, uz još mnogo lijepih nagrada.

U izradu maski uloženo je dosta truda vrijednih Slankamenki, što se vidi i iz priložene fotografije.

Najbolje će maske sudjelovati na maskenbalima u Petrovaradinu, 28. veljače, i u Golubincima 3. ožujka.

V. B.

»Pokladni bal« u muzeju

SANTOVO - U organizaciji »Državne udruge šokačkih Hrvata« u Santovu je 22. veljače u Šokačkom muzeju održan »Pokladni bal«. Okupljene je pozdravio predsjednik Udruge *Stipan Pančić* koji je govorio o prošlogodišnjim aktivnostima Udruge, te o putovanjima i druženjima koje Udruga organizira za mještane Santova. Goste su zabavljali Bereški tamburaši iz Bačkog Brega. Inače, Santovčani su Šokački muzej napravili u staroj šokačkoj kući gdje su uređene originalne šokačke sobe sa starim namještajem. Tu su i brojne stare slike i fotografije, te stari tamburaški instrumenti.

Bunjevačko-šokačko prelo

SOMBOR - U organizaciji Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor« u Hrvatskom domu u Somboru će u subotu, 1. ožujka, biti organizirano tradicionalno Bunjevačko - šokačko prelo. U programu će sudjelovati članovi Folklornog odjela HKUD »Vladimir Nazor«, te Kulturno umjetničko društvo »Sedam Kaštela« iz Kaštel Kambelovaca (Republika Hrvatska) koje će izvesti splitske plesove. Program počinje u 19 sati i 30 minuta.

Š. R.

Karneval u Đurđinu

ĐURĐIN - U subotu će, 1. ožujka, s početkom u 17 sati, u Đurđinu biti održan karneval. Ocjenjivat će se najbolje grupne i pojedinačne maske. Povorka s maskama će ići od Doma kulture do OŠ »Vladimir Nazor«, a maske će biti predstavljene i na bini Doma kulture. Organizator je HKPD »Đurđin«, koji je pripremio i skromnu zakusku. Pozvana su i društva iz Male Bosne, Tavankuta i Bajmoka da se pridruže svojim maskama, kao i svi ljudi dobre volje, saznajemo od predsjednice upravnog odbora HKPD-a »Đurđin« *Amalije Stipić*.

N. P.

Pokladne »Maškare«

GOLUBINCI - U organizaciji Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Tomislav« u ponedjeljak, 3. ožujka 2003. godine s početkom u 19 sati, u predvorju osnovne škole u Golubincima bit će organiziran tradicionalni prikaz običaja »Maškara«.

Šezdesetih godina o pokladama se u Golubincima učeterostručivalo stanovništvo. Dolazilo se na trodnevni »posjedak«, jer su »Maškare« trajale tri dana. Prvi dan, nedjelja, bio je dan »Dječje maškare« kada su ulice i šorovi bili puni mališana u šarenim kostimima. Pokladni ponedjeljak i utorak bili su rezervirani za odrasle. Žitelji su se okupljali u grupice u jednu kuću na dogovor, a svatko bi sa sobom nosio svoj kostim pa se tamo preoblačio i dogovarao tko će kojim šorom ići.

Dani poklada bili su ludi dani. Sve je dopušteno uraditi, jer pod maskom ti i nisi ti već netko sasvim treći, pa su se radili razni »nestašluci« na što Crkva nije gledala blagonaklono. S godinama su bili ustanovljeni i izrazi »lijepe« i »gadne maškare«. »Lijepe maškare« su obično bile žene, lijepo obučene, koje su šetale šorovima i pjevale narodne pjesme u dvoglasu. Nisu bile ni napadne ni grube. »Gadne maškare« zbilja su bile gadne. Oblačile su »opaklije«, opasivali se lancima, lica mazali garom, a u usta stavljali umjetno zubalo od crnog luka. Sijali su strah i trepet. S druge strane, pod maskama su svi isti i ravnopravni. Ponedjeljkom navečer se tradicionalno organizirao maskenbal, koji mi nastojimo obnoviti, i tu se tek vidjelo koliko su ljudi maštoviti. Bilo je ljudi koji su cijele godine u potaji spremali kostim da bi te večeri postali slavodobitnici po sudu žirija i publike.

Ilija Žarković

Maskenbal i u Petrovaradinu

PETROVARADIN - U subotu, 1. ožujka, u Centru za mlade (prostorijama ispod Crkve sv. Jurja) u Petrovaradinu s početkom u 21 sat održat će se tradicionalni Maskenbal.

Mir je način življenja

SUBOTICA - Tajnik Odjela za odnose s državama pri Vatikanu preuzvišeni msgr. *Jean Louis Tauran* boravio je 20. veljače u Subotici, te je u katedrali svete Terezije Avilske predvodio misu koju je prikazao za mir.

»Mir se ne doživljava samo u obitelji nego i u nacionalnoj zajednici kojoj pripadamo. Znamo da postoji i veoma uska povezanost između mira i demokracije. U prošlom stoljeću vaše zemlje su iskusile stravičnu stvarnost - da diktature rađaju rat i ostaju na vlasti pomoću rata. Isto tako je istina da i demokracije mogu otići krivim putem i to na taj način što će ponižavati političkog suparnika i onemogućavati mu ekonomski razvoj. Sve to izaziva agresivnost i opasno ponašanje«, rekao je Tauran, poručivši da mir nije samo odsutnost rata, nego je to način življenja koji zahtijeva obnavljanje srca i hrani se molitvom.

S msgr. Tauranom prošlog su četvrtka u katedrali misu predvodili i nuncij *Eugenio Sbarbaro*, nadbiskup *Stanislav Hočevar*, biskupi Srbije i Crne Gore, a prisutni su bili i visoki crkveni predstavnici - Srpske pravoslavne crkve episkop bački gospodin *Irinej*, Kršćanske reformirane crkve *István Cséte Szemesi*, predstavnik Slovačke evangeličke crkve, te superintendent

msgr. Jean Louis Tauran

Evangeličke crkve *Árpád Dolinszky*. Misi su prisustvovali i predstavnici državnih i nacionalnih zajednica - potpredsjednik Vlade Republike Srbije *József Kasza*, predstavnik pokrajinske vlade *Imre Kern*, predsjednik gradske vlade *Géza Kucsera* i drugi. Msgr. Tauran je u Srbiji i Crnoj Gori boravio na poziv Savezne vlade i Ministarstva vanjskih djela.

Slavica Mamužić

IX. Dani hrvatskog pučkog teatra

HERCEGOVAC - Danas u Hercegovcu počinju IX. Dani hrvatskog pučkog teatra, koji će potrajati do 2. ožujka, a na kojima će se održati književna radionica glasovitoga spisatelja i dramaturga, *Mire Gavrana*, eksperimentalna radionica redateljice *Nine Kleflin*, te kazališne predstave »Trifun u Zabregu« (Pučka scena Hrvatske čitaone iz Hercegovca), redatelja *Ivana Bratkovića*, »Demokracija i demonstarcija« redatelja *Zvezdana Banasa* (Dramska družina »Družba crnog gavrana« Hrvatske dopunske škole iz Stuttgarta), »Albin bircuz« HKUD-a »Vladimir Nazor« iz Sombora, autora *Ivana Jakočevića*, u režiji *Marije Šeremešić*, i »Na znanje se daje« (Igrokazačko društvo-mađarsko Petrovo Selo), autora *Joška Weidingera*, redatelja *Ane Škrapić-Timar*, uz koje valja istaći i Otvorene pozornice što će ih, pod skupnim imenom »Pitajte nas o nama!«, voditi *Nives Antoljak* i *Stjepan Pepelnjak*.

R. G. T.

Obljetnica rođenja trojice velikana

ZAGREB - Društvo hrvatskih književnika (DHK) proslavilo je 22. veljače, minule subote, devedesetu godišnjicu rođenja velikih hrvatskih spisatelja *Ranka Marinkovića*, *Ivana Gorana Kovačića* i *Viktora Vide*.

R. G. T.

Njegovanje šokačke tradicije

BAČKI MONOŠTOR - KUDH »Bodrog« u Bačkom Monoštoru, koje okuplja Hrvate iz ovog mjesta, osnovano je prije tri godine i danas broji šezdesetak aktivnih članova. Društvo uglavnom njeguje šokačke melodije, a do sada je nastupalo na desecima manifestacija u zemlji i svijetu, s kojih je nerijetko dolazilo s nagradama. Među važnijim gostovanjima bilježimo ona na »Vinkovačkim jesenima«, Smotri izvornog folklora Hrvatske, Etno sajmu u Bilju, u Baranji, kao i na Večeri hrvatske baštine u Tavankutu.

A. R

Nanovo Drama na hrvatskom jeziku

SUBOTICA - Nakon svečanog potpisivanja protokola o projektiranju i izgradnji Narodnog pozorišta - Népszínház, po kojem Republika, Pokrajina i Općina financiraju obimne radove za kojima već desetljećima vapi ova zgrada, predsjednik SO Subotica *István Ispánovics* pojasnio je i druge detalje vezane za ovu inicijativu.

Utvrđen je princip po kojem će Republika snositi 45% troškova, 45% Pokrajina i 10% Općina za financiranje izrade kompletne dokumentacije i izgradnje po ranije usvojenim idejnim projektima. Na proljeće 2004. bi se pristupilo etapnim radovima koji bi trajali oko pet godina.

Općina ima namjeru tražiti sredstva i od vlada Republike Mađarske i Republike Hrvatske, jer se radi o kazalištu koje je matično za vojvođanske Mađare a trebalo bi to postati i za Hrvate.

»Željeli bismo imati drame na tri jezika, i imamo šanse dobiti donacije i od vlada Mađarske i Hrvatske« - dodao je Ispánovics.

N. P.

Predstava u korist učenika i studenata

SUBOTICA - Za kraj poklada Hrvatsko društvo za pomoć učenicima »Bela Gabrić« priređuje dobrotvornu predstavu »Nevolje s dicom« koju će izvesti članovi Dramske grupe župe sv. Roka, glumci amateri. »Predstavu će Subotičani moći pogledati u Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo« u nedjelju, 2. ožujka s početkom u 18 sati. Ulaz je slobodan, ali tom prigodom želimo prikupiti dobrovoljni prilog koji će ići u korist učenika i studenata« - objašnjava potpredsjednik Društva mr. Ervin Čeliković. Autorica predstave je Đula Milodanović.

Formira se etnografski odjel

VAJSKA – Inicijativa za osnivanje Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Dukat« Vajska-Bođani pokrenuta je još u travnju 2001. godine, a rješenjem Saveznog ministarstva pravde registrirano je krajem prošle godine, sa sjedištem u Vajskoj. Najzaslužniji za osnivanje Društva je *Pavle Pejčić* koji je izabran za predsjednika HKUD-a »Dukat«.

Za sada su osnovani folklorni, dramski i literarni odjel, a članovi se okupljaju u jednoj prostoriji koju im je ustupio župnik *vlč. Josip Kujundžić*. Paralelno s već organiziranim aktivnostima radi se na formiranju etnografskog odjela i prikupljanju šokačke narodne nošnje i očuvanju običaja. Društvo trenutačno broji 52 člana.

Josip Dumendžić

Pokrenut »Hrvatski glasnik«

KOTOR - Hrvatsko građansko društvo Crne Gore počelo je izdavati dvomjesečnik na hrvatskom jeziku »Hrvatski glasnik«. Prvi broj ovog lista, koji će se baviti životom Hrvata u Crnoj Gori, bit će javno predstavljen na godišnjoj skupštini Društva koja će se održati 1. ožujka. List broji 32 strane i besplatan je.

D. M.

»Krov« održao tečaj

SUBOTICA - U prostorijama Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini u subotu, 22. veljače, nevladina udruga »Krov« održala je cjelodnevni tečaj na temu pisanja prijedloga projekata. Tečaj je vodila gđa *Olivia Đurković -Tešić*, stručna suradnica za neprofitni sektor pri Izvršnom vijeću AP Vojvodine, a nazočan je bio i pomoćnik Tajništva za prava nacionalnih manjina, upravu i propise *Slaven Dulić*. Preko dvadeset polaznika imalo je prigodu upoznati se s načinom djelovanja nevladina sektora te njegovim mogućnostima.

T. Š.

»Hrvatska riječ« predstavljena u Somboru

SOMBOR – U utorak, 25. veljače, u prostorijama Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor« u Somboru predstavljen je informativno-politički tjednik na hrvatskom jeziku »Hrvatska riječ«. Okupljenima su »Hrvatsku riječ« predstavili predsjednik privremenog Upravnog odbora *Tomislav Žigmanov*, v. d. glavnog i odgovornog urednika *Zvonimir Perušić* te urednik rubrike kultura *Robert Tilly*.

Domaćini su glavnom i odgovornom uredniku ukazali na probleme vezane za distribuciju u Somboru kao i na činjenicu da veliki broj Hrvata u okolnim mjestima Sombora još uvijek ne zna da postoji »Hrvatska riječ«. Bilo je i primjedbi na sadržaj, a prije svega ukazivalo se na potrebu širenja dopisničke mreže.

S. V.

Trg nazvati po biskupu Budanoviću

Predlažem da institucije i ustanove Katoličke crkve, institucije i udruge Hrvata u Subotici pokrenu postupak za preimenovanje Trga žrtava fašizma u Trg biskupa Budanovića. Mnogi gradovi se ponose i time što su i sjedište biskupije, a samim tim i biskupa. Subotica je od 1927. godine i grad biskupa. Prvi biskup u Subotici bio je msgr. Lajčo Budanović, čije se 130. godišnjice rođenja ove godine sjećamo. Rođen 27. ožujka 1873. godine u Bajmoku, a u Suboticu je za stalno došao 1920. godine. Prvo je bio župnik sv. Terezije, a zatim je od 1923., upravitelj, a od 1927., i biskup Bačke apostolske administrature. Današnja zgrada biskupije bila mu je sjedište od 1920. godine, pa do 1958., kada je umro. Bio je veoma uspješan crkveni poglavar, ali i veoma marljiv radnik na polju kulture. Sigurno je među najzapaženijim ličnostima Subotice, pa i cijele Bačke u dvadesetom stoljeću. Bio je biskup katolika Mađara, Hrvata i Nijemaca. Nitko mu nije spočitavao uskogrudnost ili pristrasnost, ni po vjeri ni po naciji. Zbog svoje pravičnosti i odlučnosti bio je i proganjan. Pretrpio je internaciju u Mađarskoj od 1941-1943. godine. Komunističke vlasti su mu oduzele svu imovinu i zabranile sve udruge koje je osnovao. Poznata je stvar da je spomenik žrtvama fašizma podignut baš pod njegovom kućom iz ideoloških razloga, a

tako je i trg dobio ime. Ne tražimo uklanjanje spomenika, nego samo preimenovanje Trga žrtava fašizma u Trg biskupa Budanovića. Bilo bi neumjesno da mu se imenuje neka ulica na periferiji grada, a ne trg na kome je proveo 38. godina života.

Josip Temunović, Subotica

Pomozimo naš tjednik

Na ovim prostorima konačno se dogodilo nešto lijepo i nama Hrvatima: »Hrvatska riječ«. Poslije predstavljanja tjednika u našem Srijemu, a u najljepšem mjestu - mom Slankamenu, znala sam da je to ono što nam je nedostajalo. Osobno se radujem što će naša mladež, čitajući »Hrvatsku riječ« učiti i naš lijepi hrvatski jezik. Znam, bit će problema, posebno oko distribuiranja. Ima nas svuda (Bogu hvala), ali Vi ustrajte. Zato potičem sve Hrvate iz Srijema, Bačke i Banata te Hrvate diljem svijeta: podržite i pomozite naš prvi tjednik da zaživi. Tamo gdje nema mogućnosti da stigne, otvorite sami vrata svoga doma. Pretplatite se na »Hrvatsku riječ« i eto - svakog petka tjednik će sam »ući« u Vaš dom.

Veronika Vrbajac, Novi Slankamen

Zimska razmišljanja

U mojoj domovini, odakle sam ja, imamo jedan konstitutivni narod i mnogo nacionalnih manjina. Moj narod

su Hrvati, a zovu se još i Šokci, Zagorci, Dalmatinci. Svi koristimo hrvatski književni jezik u javnim glasilima, u školama i crkvama. Imamo jednu jedinu vlast i jednu jedinu vjeru - rimokatoličku. Ovdje, imamo dva konstitutivna naroda i mnogo nacionalnih manjina. Jedna od nacionalnih manjina su Hrvati koji odskora imaju svoje predstavnike u vlasti i svoju vjeru - rimokatoličku. I ovdje se Hrvati još zovu Šokci i Bunjevci. A što s Bunjevcima koji ne žele biti Hrvati? Ista nam je vjera i oni su nacionalna manjina, ali predstavnici u vlasti nisu zajednički! Ako postoji Hrvatsko nacionalno vijeće, zašto ne bi i Bunjevačko nacionalno vijeće? Zaista mi nije jasno, da li to znači da će jednog dana moja hrvatska grupacija - slavonska Šokadija, reći da nisu Hrvati i tražiti svoj jezik i svoju vlast? Molim nekoga da me razuvjeri da budem sigurna da je sve ono što mi je moja majka govorila sveto i istinito.

Jelica Nikolić, Sombor

Na diku i ponos

Silno me je razveselilo »rođenje« »Hrvatske riječi«! Redakciji i upravi želim mnogo uspjeha u radu na diku i ponos vojvođanskim Hrvatima! Svima lijepi pozdrav - posebno gospodi Zvonimiru Perušiću i Tomislavu Žigmanovu!

Srdačno,

Pajo Bilinović, Split

BUTIK CVIJEĆA »ANEMONA«

24224 STARI ŽEDNIK, Zmaj Jovina 12

„POLJOAPOTEKA“

vl. Kata M. Ostrogonac
dipl. ing. zaštite bilja

Telefon: 0247/787-288

»KOSMOS« - SUBOTICA

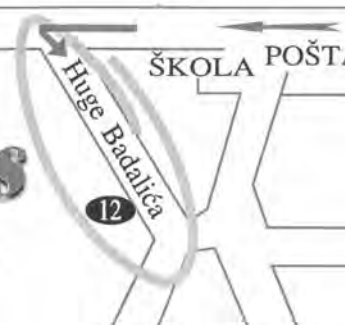
- Consalting
- Porezi
- Financije
- Vođenje poslovnih knjiga

Telefon: ++381 063/86-555-96

Maksima Gorkog

Fideks

Huga Badalića 12
Tel./faks: 024/553-809
24000 SUBOTICA
YUGOSLAVIA

Poklade - poslidnja tri dana

Oprost od plandovanja

Piše: Alojzije
Stantić

*Kad se
zamućeni fanki
kreću u vaj-
lingu il isičeni
formom na
siniji (daska za
tisto), vrata
kujne se
otvaraju samo
u krajnoj
nuždi, da tisto
ne zaladni.*

Ispratili smo Debo četvrtak koji se pamti po zabavama, veselju i po obilju ila, a osobito po fankima, koje po starovinskom adetu peku i na ovaj dan.

Prid nama je nedilja prvi dan od poslidnja tri dana poklada, kako zovu te dane prid Čistu sridu. Kad nisu stigli rad bilo čeg u dosta obitelji su i poslidnje pokladne nedilje, il kako su je zvali prvog dana poklada, pravili obiteljsko prelo, a ako su ga prija obavili gostili su se da se oproste od poklada, veselog i brezbriznog života, a salašari kadgod i od plandovanja.

Posli poklada čakom je došlo proliće, a čim je zemlja promila (prosušila) da se po žitu moglo gazit, zemljoradnici su se latili da što prija skupe čukanjice iz žitišta, prija neg se ono počelo bokorit. A kad zemljoradnik zagazi u njivu s prolića, onda na zemlji i sa zemljom ima posla do Adventa, do prvog sniga. Zato su poklade i oprost od plandovanja.

U svitu se ovi dana drže karnevali, maskenbalske i druge vesele zabave i balovi.

PEČENJE FANAKA - Još kratko traju poklade, priostalo je nekoliko dana za gošćenje i pečenje fanaka, oni se ne peku u korizmima, a kad ona prođe onda salašarske reduše nisu imale vrimenta da se s njima bakću, nit je salašarima bilo do gošćenja. Imali su u salašu i na zemlji pune ruke posla.

Kadgod su fanke pekli samo u pokladama, kad nuz domaću čeljad ima i gostivi, ko na priliku: na velikom disnotoru, na prelu, obavezno na Debo četvrtak, po čemu se on najviše pamti i u pokladama prid Čistu sridu. Ko se na to nakani odjedared mora peč tušta fanaka i u što većoj laboški, tolikoj da je poklopila obadvi ringle kadgodašnjeg šporelja, na

desetak litara masti, da odjedared ispeče barem desetak fanaka, jel ji tolika čeljad za astalom brže poidu neg što ji reduša ispeče.

Kad se замуćeni fanki kreću u vajlingu il isičeni formom na siniji (daska za tisto), vrata kujne se otvaraju samo u krajnoj nuždi, da tisto ne zaladni. Prvo ispečeni fanki su obično »guravi« i malko tvrdi i brez »pupka«, reduša ji metne na stranu da ji posli poidu ladne, a kad se počmu peč dobro narasli s pantljikom po sridini oboda, u sridini skoro probušeni, odozgor i odozdol jednako rumeni, take nose prid čeljad za astalom koja ji nestrpljivo čekaju. Fanki moraju bit i izgledni da u njima uživaju i oči, a kad se zagrizu iznutra su ko šponđa (sunder). Odraslo čeljade odjedared od naizgled velikog fanka, promira desetak centi, mož polak odgrist. Čim se izvade iz vrile masti, skoro vrili fanki se idu sa šećerom u pravu, s pekmezom, s mladim sirom il ko voli ide ji »same sa sobom« - brez ikakog dodatka. Vruć i lipo ispečen fanak je ukusan, a čeljade mu ne mož odoliti, ne mož se okaniti ila dok ne poide barem tri-četri pa i više fanaka, a gladan i dobrim više. Kad vruć fanak zamriši nema čeljadeta koje će onda mislit na dijetu. Disnotorski fanak je dobar i sutradan, ladan, kad se ide s ladnom divenicom ispečenom u krumpirači. Fanak je željan zalogaj, jel se ritko ide. Zato su se reduše starale, naprosto nadmećale, koja će zamutit bolje i ispeć lipče fanke, da ji gosti posli dugo fale, rad čeg su nike reduše zbog nji bile na velikom glasu. Fanak je dično ilo poklada, s krumpiračom on je njev simbol.

KONDRILJANJE PANJA - Posli II. svitskog rata tušta je kadgodašnji narodni adeta palo u zaborav, bilo da ji je vlast zabranila

il su ji društvene promine potisnile u zaborav. Jedan od ti običaja je i vučenje, bolje je kazat kon-drljanje panja na treći dan poklada, poslidnjeg dana prid Čistu sridu.

Tog dana su stariji momci, koji su se već tribali oženit, vrengijama odmotali oveći panj, okitili ga cvicom i kondrljali sridinom sokaka u naselju il prtenim putom od salaša do salaša u šoru. Ovim su momci šaljivo na svoj račun pokazali da još nisu omatorili ko panj i da ima nade da će se oženit, možda čim prođe korizma. Kako i priliči u pokladama malko su se razgalili kevedinkom, s pismom i svirkom u pratnji kadgod gajdaša, posli harmonikaša il tamburaša veseli putom kondrljali panj. Na to su iz kuća il salaša izašli i gledači, osobito su ji ružile i koješta zajedljivo dobacivale žene, na što se se momci pravdali da su se oni tili oženit al neće divojke da se udaju za nji.

Ako su na putu naišli na divojku, uvalili bi je, izljubili, dobro ispipali, lice ugaravili nuz njezino otimanje i skičenje, na to se niko nije rasrdio jel je to samo šala. Divojka je kriva što se momci nisu oženili jel se nije tila udat. To su divojke znale i na vrime se sklonile ispid razuzdani momaka, al su ji zato gledale kroz pendžer.

Najčešće su momci panj dovukli i svezali za bravu vrataca starije neudate divojke, ko opominu da se paštri za udaju jel ni ona nije ništa bolja od nji.

Panj dobro gori i daje dobru vatru, a kojeg je divojka »talovala« od momaka dobro će joj doć za ogriv, pa se zato baš i nije srdila na takom daru.

Kondrljanje panja je našim starima bio poslidnji veseli oprost od poklada.

Nadbiskup msgr. Jean Louis Tauran u Subotici

Posjet mirotvorca

Piše: Vlač. mr.
Andrija Kopilović

*Misa kojoj je
predsjedao msgr.
Tauran na kojoj
su opet bili
prisutni
nadbiskupi,
biskupi i vjerski
predstavnici
drugih crkava
napunila je našu
katedralu
mirom.*

Ovih dana pomalo nezapaženo dogodio se ipak jedan od najznačajnijih događaja u životu vjernika u Subotici. Našu katedralu i Biskupiju kroz njenu ne tako dugu povijest posjetili su mnogi crkveni dostojanstvenici. Od rimskih kardinala do značajnih profesora, predavača i umjetnika. Našu biskupiju 20. veljače posjetio je nadbiskup *msgr. Jean Louis Tauran*, tajnik Odjela za odnose s državama – prevedeno, ministar vanjskih poslova Svete Stolice. Tko poznaje ustrojstvo i način funkcioniranja Dikasterija Svete Stolice, onda treba znati da je služba koju obnaša nadbiskup Tauran ustvari treći čovjek Vatikana i ravnatelj najpoznatije diplomacije na svijetu a to je: vatikanska. U isto vrijeme funkcije svih Dikasterija Svete Stolice su podređene isključivo poslanju Crkve da bude kako to voli reći bl. Ivan XXIII.: »Majka i učiteljica!«. Preko svih svojih dužnosnika Sveta Stolica, koja se u poslanju isprepliće najdublje s poslanjem Crkve je dakle navjestiteljica Evanđelja, Mirotvorac i prisutnost Otajstvenog Tijela Kristova, pa time i »sol zemlje i svjetlo svijeta« kakao reče Isus. Stoga ni malo ne čudi što jedan ovako visok posjet može na prvi pogled proći nezapaženo ili bar ne dovoljno popraćeno odjekom čiju ćemo jeku tek čuti. Pošto sam bio uključen u samu pripravu subotičkog posjeta i sadržaj susreta ostao sam zadivljen novom spoznajom. Taj čovjek – msgr. Tauran – prisutan kao tiha sjena sa savršeno prodornim i mirnim pogledom, vrlo uzdržan u izjavama, oko sebe širi izuzetan krug

privlačivosti, povjerenja i mira. Već njegova pojava dala mi je naslutiti da je među nama čovjek – dužnosnik Svete Stolice – mirotvorac. Slušajući razgovor s katoličkim biskupima Srbije i Crne Gore na zajedničkoj sjednici s biskupima Srpske pravoslavne crkve, Kršćanske reformirane crkve i Evangeličke crkve dalo se osjetiti povjerenje i mir. Zapitao sam se kako najednput predstavnici tako sličnih, a ipak

msgr. Jean Louis Tauran

različitih Crkava tako plodno u tako malo vremena mogu tako puno reći, doživjeti i zasjati mirom. U biskupskom domu u Subotici, u svečanoj dvorani, širio se mir i ljubav do sada neviđena. I tad sam shvatio apostola Pavla koji je već davno zapisao da je mir djelo slobode. Naime, našla se je grupa crkvenih poglavara koji su zajedno s visokim gostom najprije očitovali svoju bogatu nutarnju slobodu. To je bio razgovor pastira bez dugih uvodnih rečenica,

naprosto spontan, iskren i plodan kao da se godinama poznaju. Jedini razlog za takav način susreta vidim u tome što su oko stola sjedili ljudi oslobođeni iznutra. Ta sloboda, koja čovjeku treba kao zrak plućima, je bitan preduvjet da čovjek može prihvatiti drugoga kao drugačijega, a u isto vrijeme pronaći put zajedničkoga hoda kojim ne može hodati bez drugih. I tako su se spomenuta braća za čas našla na istom putu prema istim zadaćama: nova evangelizacija.

Misa kojoj je predsjedao msgr. Tauran na kojoj su opet bili prisutni nadbiskupi, biskupi i vjerski predstavnici drugih crkava napunila je našu katedralu mirom. U homiliji msgr. Taurana odjekivala je evangeoska mudrost i svaka rečenica izgovorena u propovijedi bila je zapravo definicija. Rekao je: »Bez istine nema mira. Bez slobode nema mira. Bez pravde nema mira. Nema mira gdje ne postoji harmonija sa sobom s Bogom i s bližnjima.« Neobično je bilo čuti radosni navještaj da mir počinje obraćenjem srca, dakle, oslobođenjem srca od onoga što ga drži zakovanim, hladnim, lošim. I da se mir živi ponajprije u odnosima unutar obitelji. A poruka je jasna: mir je moguć tek iz poštena srca i uči se u obitelji, koja je po svojoj naravi zajednica slobodnih, oslobođenih osoba, koje ipak ne mogu jedne bez drugih jer su OBITELJ. U tom svjetlu je odjeknula propovjednikova riječ da diktatori stvaraju ratove, a ratovi održavaju diktature. Dakle, bez slobode nema mira.

Sve po 75 dinara!

Nade Dimić 34 i Dimitrija Tucovića 5
24000 Subotica

Prijedlog za ovaj tjedan

Tribusonov klasik i Bogdanov novitet

Gledano s komercijalnoga stanovišta, posljednja knjiga Gorana Tribusona, što ju je i u Vojvodini objavio zrenjaninski nakladnik, »Žarko Zrenjanin«, svakako je najuspješnija, što je i potvrdila književna nagrada u matičnoj (mu) Hrvatskoj, no moj osobni, a i favorit mnogih njegovih vjernih čitatelja što u Hrvatskoj, što diljem ovih prostora, pa i šire (Srednje) Europe, ostaje njegov klasični roman s polovice i drugoga kraja 80-ih godina prošlog stoljeća, »Made In U.S.A.«. To je treći roman ovog hrvatskog, veoma čitanog spisatelja, rođenog 1948. u Bjelovaru, čiji je protagonist 42-godišnji propali zagrebački odvjetnik, koji u zimu 1984/85. doživljava neobične zgode s jednim, još neobičnijim čovjekom, hrvatskoga podrijetla, ali s američkom putovnicom. Posebice su zanimljivi njihovi razgovori o sličnostima i razliknostima glede hrvatskoga, točnije ex-jugoslavenskoga, i američkog načina života i pogleda na svijet.

Poslije nešto duže stanke no što je to kod njega uobičajeno, nekrunisani kralj starogradske pjesama i bard panonske folk ostavštine i glazbe bunjevačkih Hrvata, i, uopće, etničkog muzičkog legata svih žitelja sjevera bačke ravnice svih nacionalnosti *Zvonko Bogdan*, oglasio se novim audio izdanjem, nosačem zvuka u formatu CD-a, na kome već pri prvom slušanju primjećujemo otklon, točnije priklon nešto urbanijem aranžmanu i osobnom ispovjednom duhu pjesama, što s čak sedam autorskih, od tuceta skladbi, predstavljaju stanovito svrstavanje gospodina Bogdana u prepoznatljive songster-baladere bliže urbanom senzibilitetu primjerenom, recimo, *Ibriću Jusiću* ili poetsko-aranžerskom ruhu i duhu *Dorđe Balaševića*. A, opet, to je isti, stari, dobri Zvonko, s pomenutom kvalitetom više. Novi album starog Majstora tek je najsvježiji dragulj u niski sve odreda izvanvremeno lijepih glazbeno - poetsko - nostalgičnih ogrlica, kojima nas ovaj vječiti mladić, s kajasima u jednoj, a mikrofonom u drugoj šaci, tako nesebično daruje već tolike

godine. I nadam se, i iskreno mu to želim, da će to činiti i nadalje, jednako toliko dugo, i još dulje...

R. G. Tilly

NEIMARI KULTURNE BAŠTINE

Josip Štolcer-Slavenski (1896. - 1955.)

Zdravi i osvježavajući sok može doći iz ranih izvora i inspiracije skladatelju, primjerice, kao pokojnomu *Béli Bartóku* iz pučkih melodija. Ili kao njegovomu hrvatskomu pandanu, genijalnomu skladatelju *Josipu Štolceru-Slavenskom*. Izvorna narodna glazba i melodije iz Međimurja zanijele su svojom neposrednošću i običnoga pekarskoga pomoćnika, Čakovčanina Josipa Štolcera-Slavenskoga. Uporan, kakav je već bio, nosio je tu nezaboravnu glazbenu potku duboko u nutrinu i kada je svršio glazbeni nauk u Budimpešti, prenio je to osjećanje u snagu i izražajnost svoje glazbe, u skladbe mješovitoga zbora. Nježne i čeznutljive narodne melodije pretvorile su se pod genijalnim perom skladatelja u pravu rijeku, primjerice u skladbi »Voda izvira«. Značajke njegovog sveukupnog djela otjelotvorene su u suvremenom ruhu u koje je

odjenio etno-momente, posuđene iz glazbenog legata narodnoga, izvornoga folklora Hrvata s ovih prostora. Uz već pomenutog mađarskog glazbenog velikana, Bartóka, pokojni Slavenski je najistaknutiji predstavnik muzičkoga neonacionalizma (značajniji i od kolega-ispisnika *Kodálya*, *Janačeka*, *Širole* i *Gotovca*), pravca koji u glazbenoj povijesti nikako ne imenuje nešto a priori negativno, kao, primjerice u politici. Najznačajnija su mu djela: »Sa sela« (lirski kvartet, sonate za violinu), orkestralna djela »Notturmo« i »Balcanophonia«, komorni ansambli, djela za glasovir, te veliko djelo za zbor »Religiophonia«, kao i mnoge aranžirane popijevke.

Promocija knjiga Tomislava Žigmanova

Tamni mol svjetova u nestajanju

Prošle srijede u lijepo posjećenom art ambijentu galerije »Prometej« istoimene novosadske izdavačke kuće dvije svoje knjige predstavio je Tomislav Žigmanov, pjesnik, filozof i slobodnomisleći intelektualac.

Za razliku od uobičajene prakse predstavljanja pretežno »Prometejevih« izdanja ovdje je riječ o, kako sam autor kaže, »knjižuljcima« sačinjenim u samizdat tehnici što samo po sebi svjedoči o dvostrukoj marginalnosti samog pothvata. Ako tome dodamo da je riječ o jednoj poetskoj zbirci pod nazivom »Bunjevački blues«, pisanoj na ikavskom, te o zbirci kratkih refleksivnih, također ikavskih, tekstova »Iz efemerija svakodnevlja«, esejima koji su svojevremeno objavljivani u nesretno ugašenom subotičkom dvotjedniku »Žig«, onda nam je slika potpune marginalnosti, nevidljivosti, manjinski malenog svijeta, potpuno kompletna.

Knjigu su predstavila ugledna kritičarska imena na čelu s Draškom Ređepom kome, kao i obično, nije manjkalo elokvencije i književno-povijesnog osjećaja da događaj pojavljivanja ovih knjiga usporedi s pojavljivanjem prozne knjige Petka Vojnića Purčara »Svjetovi, satovi«

koja davnih sedamdesetih uvodi ikavski dijalekt i bunjevački idiom u svijet velike (većinske?) književnosti. Franja Petrinović, drugi recenzent ovih knjiga, je stihove »Bunjevačkog bluesa« označio kao modernu, refleksivnu i ekspresivnu poeziju koja traga po zaboravljenim porostorima spajajući bluz kao univerzalni kod boli i izgubljenosti s jezikom koji se i sam pretvara u nestajanje i duboki tamni mol prolaznosti.

Treba reći da književna večer u klubu galeriji »Prometej« predstavlja prvo predstavljanje ovih ostvarenja na srpsko-vojvođanskom kulturnom prostoru. Tomislav Žigmanov je prije ovih objavio knjigu stihova heidegerovskog naslova »Raskrivanje« (O svijetu i životu) a mnoštvo njegovih filozofskih članaka i eseja rasuto je po oskudnoj ovdašnjoj i hrvatskoj stručnoj periodici.

Bunjevački bluz zacvilio je u ledenu novosadsku večer stihovima koje je govorio sam autor, recimo pjesmom »Tunja«...

Efemerije su kristalno ledeno blistale u noći.

Mirko Sebić

Novi album Ibrice Jusića

Hommage Leonardu Cohenu

Legendarni dubrovački kantautor, Ljvječiti litalica (s psom i gitarom), čarobnjak pjevanog stiha i uglazbljena sroka, urbani bard gosparske šansone, već lagano ukoračio u sedmo životno desetljeće, Ibrica Jusić, koji je upravo na svojoj prvoj koncertnoj turneji po Srbiji i Vojvodini - nakon gotovo 15 godina, objavio je prošlog tjedna novi album, devetnaesti po redu, na komu odaje dirljivu počast svom uzoru, glasovitom kolegi i ispisniku, kanadskom pjesniku, romanopiscu, skladatelju i pjevaču židovskog podrijetla, Leonardu Cohenu, koji već dva desetljeća živi kao budistički monah u zen-manastiru na vrhu brdovitog Colorada, u američkom gradiću Boulder.

Jusićev CD, koji će se uskoro moći nabaviti i u ovdašnjim glazbenim radnjama, i kog ću vam, štovani čitatelji, pravodobno obimnije predstaviti, zadovoljit će jednako i fanove našega i sjevernoameričkog kantautora, koji, po prirodi stvari, ionako imaju gotovo isti ukus.

Novi Ibricin diskografski projekt sukladno je naslovljen (s) »Hazarder hommage Leonardu Cohenu«.

R. G. Tilly

U Dječjem kazalištu u Subotici prošloga četvrtka izvedena

Premijera bajke »Ždribac zlatne grive«

U subotičkom Dječjem kazalištu prošloga je četvrtka, 20. veljače, premijerno izvedena predstava »Ždribac zlatne grive«, koju je – po motivima istoimene bajke *Balinta Vujkova* – režirao *Želimir Orešković* iz Zagreba.

Dramatizaciju za bajku uradio je Osječanin *Silvio Mirošničenko*, dizajn, lutke i scene Riječanin *Vojo Radoičić*, a glazbu *Nikola Jaramazović* iz Subotice. Kao pomoćnica i asistentica redatelja pojavljuju se *Marta Aroksalaši* i *Zdenka Sudarević*, a u predstavi igraju *Josipa Vojnić Tunić*, *Saša Rajda*, *Marija Jaramazović*, *Marijana Ivković Ivandekić*, *Miroslav Šokčić*, *Danijel Celva*, *Olga Vukajlović*, *Sanja Pandžić* i *Mirjana Horvacki*.

Premijernoj izvedbi »Ždripca zlatne grive«, među ostalim, prisustvovali su i konzul Generalnog konzulata Republike Hrvatske *dr. Jasmina Kovačević*, zamjenik pokrajinskog tajnika za upravu, propise i nacionalne manjine *Slaven Dulić*, te član Izvršnog odbora Skupštine općine zadužen za kulturu *Árpád Papp*. Realizaciju ovoga projekta pomogli su zagrebačko Kazalište lutaka, Generalni konzulat Republike Hrvatske sa

sjedištem u Subotici, Skupština općine Subotica i Pokrajinsko tajništvo za kulturu i obrazovanje.

Z. R.

Na subotičkoj otvorenoj sceni

Gostovanje tuzlanskog Narodnog kazališta

Publika u Subotici mogla je pogledati predstavu »Putovanje Ivana Frane Jukića« s repertoara Narodnog kazališta iz Tuzle, koje je u utorak gostovalo na subotičkoj kazališnoj sceni. Predstavu je prema istoimenom romanu *Ivana Lovrenovića* na scenu postavio redatelj *Gradimir Gojer*, prema dramatizaciji *Ljubice Ostojić*. U centru ove drame je bosanski franjevac Ivan Frane Jukić čiji su se napredni, kulturno usponski utjecaji i reformski pothvat koji je otvarao epohu moderniteta, morali probijati kroz nepropustljive socijalno-ekonomske slojeve Otomanskog carstva. U vremenu kada su Bosna i Hercegovina bile vilajet Turske carevine, Ivan Frane Jukić zalagao se za jedinstvo svih Ilira, te zajedništvo njihova pisma, jezika i pravopisa. Bio je začetnik inicijative za djelotvorno utjecanje na podizanje materijalnog i idejnog standarda narodnog života, zbog čega ulazi u konflikt na život i smrt s predstavnicima vlasti statičnog feudalnog društva. Uvjeti u kojima se formirala kulturna koncepcija Ivana Frane Jukića bili su teški i vrlo nepovoljni i njegov životni put posut je

nadama i razočaranjima. Redatelj *Gradimir Gojer* predočava nam sukob pojedinca i sistema, gradeći dra-msku akciju kroz prisjećanja, snove i halucinantne vrućice Ivana Frane Jukića, koji u Beču leži na svojoj samrtničkoj postelji, nakon neuspjele operacije. Kako je težište dramske akcije u ovoj predstavi svedeno na pojedinca, do izražaja dolazi ekspresivnost glumca *Milenka Iliktarevića* u ulozi Ivana Frane Jukića. Redatelj dramsku akciju smješta u niz scenskih slika prisjećanja i bunila na smrt bolesnog bosanskog franjevca Jukića.

Zvonko Sarić

Augustin Juriga, nagrađeni fotograf na VII. Jugoslavenskoj izložbi kalendara **Uhvaćena stvarnost na fotografiji**

Tim »Foto Juriga design«, koji čine subotički fotograf *Augustin Juriga* i njegov sin *Viktor Juriga*, dobitnik je priznanja na VII. Jugoslavenskoj izložbi kalendara za 2003., koja je 11. veljače održana u Muzeju Vojvodine u Novom Sadu. Nagrada je dobijena za kalendare »Tržnica« i »Fontane« (Zavoda za urbanizam).

»U našem malom kreativnom timu, moj sin Viktor je zadužen za dizajn, dok ja radim samu fotografiju. Priznanje od stručnog žirija dobili smo u konkurenciji od preko sto izloženih kalendara iz cijele zemlje. Nadam se da smo i ovim kalendarima uspjeli da utičemo na spoznajni proces o našem gradu i da će ti kalendari postati djelić naših razumijevanja objektivne stvarnosti«, ističe fotograf Augustin Juriga. Fotografije čuvaju naše vlastite likove i likove bliskih nam ljudi, ali tijekom razvojnog puta ovog medija, fotografija je postala informacija svega postojećeg. Iako je fotografija u svojoj osnovi (re)prezentacija realnosti, fotograf izolira, naglašava i pridaje važnost onome što nam želi predložiti, kao odnos između subjekta i svijeta koji ga okružuje.

»Dok sam radio materijal za kalendar 'Tržnica', prošao sam cijelu 'starešku pecu' i doživljavao je na svoj način. To ipak više nije 'stareška peca', nego uređen tržni centar. Htio sam postići da moje fotografije budu čitljive i da sadrže žig sadašnjeg vremena, nastojeći da sačuvam na fotografijama zatečenu stvarnost. Fotografirajući fontane, koje su za mene važan gradski element, želio sam postići jasnoću simboličke da su fontane znamen života«, kaže o svom radu na izradi nagrađenih kalendara Augustin

Augustin Juriga u svojoj radionici

Juriga.

Sama riječ kalendar potječe iz rimskog doba. U starom Rimu, najstariji svećenik je svečano proglašavao početak kalendarskog mjeseca. Latinska riječ za proglašenje je *calare*, a prema njoj je prvi dan svakog mjeseca nazivan *calendae*. Od ove riječi nastala je riječ kalendar.

»Kalendar je svakome neophodan i danas, jer olakšava naše aktivnosti, kao što je nekada, u staro doba, omogućavao ljudima da utvrđuju vrijeme sjetve, njege, rasta i žetve najvažnijih usjeva za ishranu, kao i drugih aktivnosti. Višelisni kalendari nisu monotoni i kako vise na zidu tijekom cijele godine, podsjećajući nas na neke važne događaje. Nadam se da tome doprinose i moje fotografije na

kalendarima«, napominje Augustin Juriga, koji je kupio fotoaparat nakon što je ostavio tamburicu i napustio tamburaški orkestar OKUD-a »Mladost«, postavši tako fotograf, koji nastoji na svojim fotografijama sačuvati zatečenu stvarnost za budućnost.

Augustin Juriga je 1998. godine dobio specijalno priznanje »Dr Ferenc Bodrogrvári« grada Subotice za retrospektivnu izložbu i fotomonografiju »Salaši u mom oku«, a u Gospodincima mu je 2000. godine, dodijeljeno »Zlatno paunovo pero« za kolekciju fotografija na temu seoskih groblja, dok je tim »Foto Juriga design« dobitnik priznanja i na V. Jugoslavenskoj izložbi novogodišnjih kalendara za 2001.

Obljetnica

Između metafizičnoga i nadrealističnoga

Na današnji dan, prije ravno 48 godina, umro je jedan od najvećih slikara suvremene likovne umjetnosti *Ives Tangy* (1900. — 1955.). Savršeno postojan u svojem umjetničkom uvjerenju, cijelog je života slikao onirične i

izvanredno precizne, minuciozne morske pejzaže odličnog, ali i nadrealnoga kvaliteta, bivajući sveza između talijanskoga »metafizičnoga« (*De Chirico, Morandi, Carra*) i nadrealističnoga slikarstva tzv. fotografskoga usmjerenja (*Dali, Magritte*).

Zlatan Stipišić Gibonni, ekskluzivno za »Hrvatsku riječ«:

Mirakul je učiniti život ljepšim

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Zlatana Stipišića, popularnog Gibonija, splitskog glazbenog čarobnjaka, nije potrebno previše predstavljati. Njegov čudesni »Mirakul« na kojem je uz sebe okupio respektabilna svjetska imena govori već sam za sebe. Potpisavši glazbene uratke na više od 2,5 milijuna nosača zvuka, preveden na nekoliko jezika, uspijevajući puniti koncerte »do vrha« najbolje je prepustiti našem uvaženom sugovorniku riječ.

► **...Još te mogu pjesmom kupiti... Album Mirakul je najpopularnije glazbeno izdanje već drugu godinu. Potvrđuje li to Vašu tvrdnju iz navedenog stiha?**

Ne bih baš tako rekao. U biti ne volim govoriti o svojim pjesmama, jer ono što bih želio reći već je izrečeno u njima. Najbolja verzija koju sam želio zabilježena je na snimljenom materijalu. Nisam ni čovjek koji voli analizirati.

► **Opišite nam osjećaj rada s vrhunskim glazbenicima, poput primjerice Pina Paladina ili Mana Catchea, realiziranog u trijumf vlastitog glazbenog stvaralaštva. Nije li to otjelotvorenje stihova »...Ne odustajem...«?**

Meni je bila velika čast raditi sa svim tim ljudima. Mislim da sam puno naučio od njih u ovo malo vremena. U jednom trenutku, prije suradnje, osjetio sam da nekako gubim žar, ali me je njihov čudesni entuzijazam vratio na prave staze. Radeći s vrhunskim profesionalcima čovjek shvati koliko je važna ljubav i predanost poslu kojim se bavi.

► **Poruka Zlatnih godina fantastično se podudara s Vašim velikim uspjesima u posljednje vrijeme. Nije li svaki umjetnik vizionar na neki čudan način?**

Iskren da budem, otkad sam u solo vodama za mene nisu ni postojale neke slabije godine. Možda sam »najneuspješniji« bio u vrijeme pjesme »Tempera« s albuma »Ruža vjetrova« '96-97. godine, ali i to izdanje je otišlo u zlatnoj nakladi uz

dvije nagrade »Porin«. Vidite, tijekom svoje karijere nikada nisam imao problema s publikom, uvijek su to bila razočaranja u ljude. Ili oni nisu imali vjere u mene, ili ja nisam dovoljno vjerovao njima. Mogu reći da sam sretan jer nikada nisam, što se tiče uspjeha, dotaknuo samo dno.

► **Iza svakog uspješnog muškarca stoji žena. Jesu li Vaše riječi »...Divno je, kad žena ima snagu...« potvrda navedene tvrdnje?**

Je, je. Ja mislim da je to istina. Lijepo je kad nisi sam, kad osjećaš neku harmoniju, znajući da postoji netko tko te potpuno razumije.

► **Znači li to da je skladan obiteljski život, kao recimo kod vrhunskih sportaša, mogućnost da se glazbenik potpuno fokusira na vlastiti rad?**

Ovisi. Ako čovjek oženi neku »tešku« ženu, da ne upotrijebim neki teži izraz, sve može otići po krivu. Može čovjek biti super uspješan, poput pokojnog Johna Lennona, ali ako oženi Yoko Ono, ajme meni. Raspadne mu se bend, raspadne mu se sve, potroši 150 milijuna dolara... Kako bih ti rekao? Ako uspiješ pronaći pravu ženu, to je uspjeh, ali ako naletiš na krivu, to je užas!

► **Kad smo već kod obitelji, koliko je značajan utjecaj Vašeg oca (Ljubo Stipišić, čuveni skladatelj) ili je umjesto genetike, »kriv« Split sa svojim posojenim zrakom?**

Moj otac je potpuno u drugoj dimenziji, kao najveći muzikolog u povijesti hrvatske glazbe, što je svakako velika referenca, ali u posve drugom svijetu. On je daleko od

Zlatan Stipišić Gibonni

komercijalnog tržišta kome mi pripadamo, upravo s toga se ne bi moglo govoriti o nekakvom utjecaju, osim naravno umjetničkom. Što se tiče Splita, to je grad s izrazito visokim kriterijem, i onog trena kad čovjek nagovijesti da će se baviti nečim, on mora biti strahovito uspješan, jer mu se inače ne oprašta. Ako želiš igrati tenis, onda moraš osvojiti Wimbledon...

► **A ako želiš svirati onda moraš napuniti Poljud ili Dom sportova u Zagrebu?**

U najmanju ruku, takvi smo. Takav nam je mentalitet, stalno se očekuju prvaci u svakoj ulici.

► **Na svom glazbenom putu prošli ste osebuju razvojni put od heavy metala do popa izraženim etno elementima. Nije li znatno kraća frizura oproštaj od tvrdog zvuka?**

Ne shvaćam to baš toliko simbolično. Mislim da je glazba uvijek glazba, dobra ili loša; netko se u njoj jednostavno nađe ili ne nađe. Uvijek sam želio ići nekako u skladu sa svojim osjećajima, godinama. I danas kad sve podvučem, mislim da je tako trebalo biti.

► **Rolling Stonesi još uvijek nesmanjenom žestinom održavaju koncerte.**

Drugo su oni. Otpočetak, ma koliko njihova glazba djelovala jednostavno, su bili preširoki. Danas kad čuješ kako Jagger zapjeva »I cant get no satisfaction« s njegovih dvadeset godina zvuči nemoralno, ali kad to čini šezdesetogodišnjak više se doima kao vapaj za viagrom. Oni su jednostavno uspjeli progurati istu temu kroz više dimenzija, razvojnih dobi, tako da ona uvijek zvuči uvjerljivo. Oni su fenomen sami za sebe, dok smo svi mi obični smrtnici.

► **Prokomentirajte nam Vaša dva izuzetna koncerta: opatijski održan pod provalom oblaka, te ovaj posljednji, zagrebački, uz provalu zaslužanih ovacija za cjelokupni dosadašnji opus.**

U biti ne volim uspoređivati niti jedan koncert, jer svaki je dobar na svoj način. Mislim da je zagrebački bio za nijansu bolji u glazbenom smislu, dok je u Opatiji atmosfera bila bolja, podsjećao je, onako na otvorenom, na mali Woodstock. U to vrijeme svi koncerti su bili otkazani, ljudi su znali da je to sad i tko zna kad ponovno, pjevali su ispod kišobrana stolnjaka, ali su svi ostali do kraja, dva sata i četrdeset pet minuta

► **Shvaćate li sve oko Vas nekim svojevrsnim čudom? Što bi po Vama bio »životni mirakul«?**

Za mene su čuda stvari koje su neopisive, nešto kao što je ljubav, umjetnost, stvari koje mogu čovjeka učiniti boljim. Život je poput svojevrsne sirovine iz koje

Sa omota »Mirakul«

nastojiš, uz sve ono što ti se događa u njemu, dovršiti rad na sebi. Učiniti ga ljepšim, boljim.

► **Dalmatinski dijalekt daje specifikum Vašoj lirici. S druge strane, kako osjećate svoju glazbu na stranim jezicima?**

Na engleskom, u doslovnom prijevodu, kažu mi da to zvuči nekako macho, što će reći da nisu shvatili poruku dalmatinskog podneblja, slušajući pjesmu u Manchesteru. Zato Francuzi dobro reaguju na melos mediteranskog podneblja, oni i Talijani, dok je pjesma na svahiliju nešto super.

► **Kada bismo Vas mogli vidjeti na istočnijim pozornicama, s obzirom da Vaša glazba zauzima zapažene prostore na mnogim ovdašnjim elektronskim medijima?**

Ne znam što bih rekao. Nisam nikada imao pomisli o tome, s obzirom da nisam dio nikakve ranije popularnosti, poput nešto starijih izvođača iz Hrvatske kao što su Parni valjak, Prljavo kazalište i drugi. Znam da je Oliver strašno popularan, ali u mom slučaju su informacije oprečne, kontradiktorne. Čini mi se da još uvijek ljudi ne znaju dovoljno za moju glazbu. No, nikad se ne zna...

IZ NAŠIH KUHINJA

Uz divnu dalmatinsku glazbu ovog puta Vam darujemo jedno dalmatinsko jelo:

Polpete (fašir, okruglice) od ribe

Sastojci:

polu kile ribe (skuše-škobre ili skakavice)
brašno, krušne mrvice, malo mlijeka
2 jaja
luk, češnjak i petrusin (zeleni)
2 slane srdele

Ribu staviti u pećnicu da se peče i dok se peče lagano se posoli i popapri. Kada je riba pečena, treba je očistiti od svih

kostiju, i onih najmanjih, i isjeckati na sitne komadiće. U velikoj posudi pomiješati oko pola kile brašna s malo mlijeka i dodati usitnjenu ribu. U tavi se isprži luk i hladan doda smjesi skupa s 2 jaja, 2-3 žlice mrvica, sitno isjeckanim češnjakom i petrusinom, te na kraju dvije očišćene, dobro oprane i sitno isjeckane slane srdele. Sve se dobro promiješa i prave se male polpete. Svaku polpetu provaljati lagano u mrvicama i pržiti na

vrućem ulju. Slane srdele nisu neophodne, ali su s njima polpete puno ukusnije.

Kuhala: Tihana Sarić

Ivana Merković, prva pratilja na izboru za »najlipču prelju«

Škola na prvom mjestu

NIKOLA PERUŠIĆ

Ivana Merković

Ivana Merković, 18-to godišnja učenica trećeg razreda Gimnazije »Svetožar Marković« u Subotici, šest godina se bavi folklorom i svira tamburicu u HKC-u »Bunjevačko kolo«. Na nedavnom subotičkom Velikom prelu izabrana je za prvu pratilju najlipče prelje.

Kako je došlo do odluke da se prijavite za izbor?

U prvom trenutku mi se sve to činilo stranim i nemogućim, s obzirom da ima još mnogo lijepih djevojaka. Na inzistiranje

mojih roditelja, nošnja je bila poklon roditelja za 18. rođendan, prijavila sam se, ispunivši tako želju moje kume, tetke i naravno, roditelja.

Izbor za prvu pratilju svojevrstan je uspjeh. Jeste li se tome potajno nadali?

Bila sam veoma ushićena, s obzirom da nisam očekivala uspjeh. Kada su objavljeni rezultati glasovanja, bilo mi je veoma drago, mojima napose.

Hoće li Vas prva titula potaknuti na daljnje sudjelovanje na sličnim manifestacijama?

Škola mi je ipak na prvom mjestu. Željela bih studirati filozofiju u Zagrebu, a što se tiče nastupa kandidirat ću se za izbor »bandašice« prilikom sljedeće »Dužijance«.

D. P.

Licencna izdanja hrvatskih glazbenika u SCG

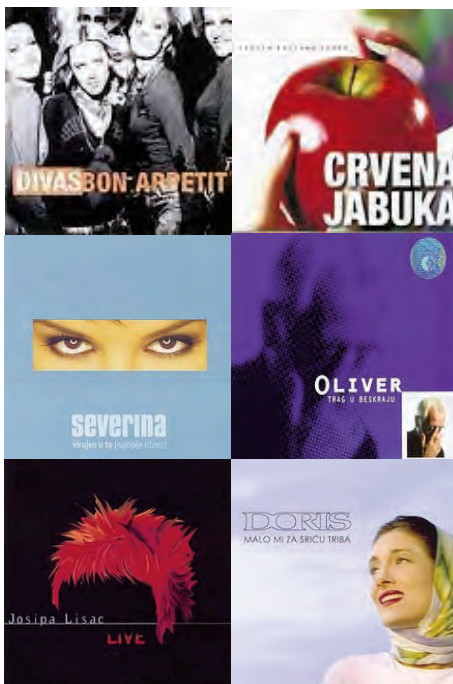
Protuteža »narodnjačkom glazbenom stroju«

Pjesme hrvatskih glazbenika odavno se puštaju na ovdašnjim radio postajama. Gostovanja tu i tamo ima, ali kako smo neslužbeno doznali prava gostovanja velikih zvijezda tek dolaze - mada nitko o njima javno još uvijek ne želi govoriti.

Nedavno gostovanje *Ibrice Jusića* potvrdilo je odavno poznatu činjenicu da ovdašnja publika voli hrvatsku pop glazbu kao protutežu »narodnjačkoj glazbenoj mašini«.

Do skoro se glazba iz Hrvatske mogla naći samo na piratskim CD kopijama. Već neko vrijeme diskografska kuća »City records« u svom programu ima naslove hrvatskih izvođača. Najprodavaniji su »Magazin« ('S druge strane mjeseca'), *Oliver Dragojević* ('U beskraj'), *Severina* ('Virujen u te'), *Doris Dragović* ('Malo mi za sriću treba'), *Karma* ('Zavrti život'), *Vesna Pisarović* ('Kao da je vrijeme'), *Josipa Lisac* ('Live').

Iako kuća koja objavljuje albume hrvatskih glazbenika promiče

ekskluzivnost i posjeduje generalno zastupstvo za SCG, BiH i Makedoniju, brojni poznavaoци beogradskih glazbenih zbivanja skloni su primijetiti da od svega ne bi bilo ničega da nema »ružičaste« televizije koja propovijeda isključivo glamour, a hrvatski su joj glazbenici sjajno pokriće za priču svedenu na slogan »I Srbija je svijet«.

Svaki pokušaj da se dođe do nekoga od ljudi iz ove kuće ostao je bezuspješan. Načelno su obećali da će nam izići u susret, no sve se završilo na čuvenoj rečenici: »Pokušajte kasnije...«. Na to upućuje i činjenica da se naklade albuma kriju, za razliku od ostatka svijeta gdje je javno iznošenje podataka o broju prodanih primjeraka normalna stvar.

Uspjeli smo doznati da naklada domaćih i boljih hrvatskih glazbenika ovdje ne prelazi 20.000. Ova brojka rezervirana je samo za mega zvijezde poput Olivera Dragojevića ili Doris Dragović.

Vladimir Matković

Dejan Godar, nogometaš čije vrijeme dolazi

Prelazak u »Inker« bio je pravi potez

Tavankučanin *Dejan Godar* (25), nogometaš hrvatskog drugoligaša NK »Inker« iz Zaprešića kraj Zagreba, najugodnije je iznenađenje prvog dijela sezone u kojoj je njegov klub istaknuo kandidaturu za povratak u elitno društvo. Nakon mnogo nogometaških selidbi, toliko svojstvenih surovom pečalbarskom »kruhu«, sportske majice »Tavankuta«, »Spartaka«, »Szegeda«, »Vojvodine«, »Osijeka« i »Belišća« zamijenio je današnjom »Inkerovom«, u kojoj se konačno potvrdio kao igrač na kojeg se najozbiljnije računa u bliskoj budućnosti.

Malo je poznato da si ti prvi igrač s ovih prostora koji je potpisao profesionalni ugovor u jednom hrvatskom klubu. Nažalost nisi previše igrao za NK »Osijek«.

Da, ja sam prvi probio »led«, mogu reći da sam bio izuzetno primljen u Osijeku, ali imao sam peh da mi se »nogometaške kockice« nisu najbolje posložile. Žao mi je što nisam više pružio u majici prvoligaša s Drave.

Slabijim poznavateljima hrvatskog nogometa drugoligaš NK »Inker« ne znači mnogo, ali to je ipak momčad koja je osvojila prvi kup Hrvatske. Nakon nekoliko posnih godina, čini se da Zaprešićani kreću stazama stare slave.

U klubu svi govore samo o prvom

mjestu i povratku u najjači hrvatski razred. Momčad je pojačana s nekoliko provjerenih prvoligaških igrača poput *Mužeka*, *Jurčeca*, *Brleka*, *Lalića* te se uz vodstvo iskusnog *Ante Čačića* na nas mora ozbiljno računati.

U prvom kolu nastavka prvenstva pobijedili ste u Dubrovniku, dokazujući da igre jesenas nisu bile slučajnost.

Dobili smo ih minimalnim rezultatom (1:0), ali posve zasluženo. Sada nam dolazi TŠK (bivši prvoligaš), zatim slijede dva teška gostovanja kod »Istre« i »Uljanika« u Puli, koji nam je najozbiljniji protivnik za osvajanje prvog mjesta.

Svaki novi klub znači novu prilagodbu, kako si se snašao u još jednoj novoj sredini?

Odlično sam primljen. Današnja momčad je formirana uglavnom od novopristiglih igrača, među kojima sam se i ja našao. Igram na poziciji lijevog veznog ili u polušpicu i siguran sam da je protekla polusezona bila najuspješnija u mojoj »hrvatskoj« karijeri.

Izraženo u statističkim brojkama...

Postigao sam 5 zgoditaka, uz 10 asistencija, odigrao sve utakmice, izuzev jedne, u jesenskom dijelu.

Dejan Godar

Kao igrač veznog reda, kojeg bi igrača svjetske klase izdvojio na pozicijama koje zauzimaš u momčadi?

Prije svih legendarnog *Zvonu Bobana*, od inozemnih bio bi to *Zidane*.

Sportska želja za proljeće?

Da »Inker« uđe u prvu ligu, da odigram što bolje proljetnunu sezonu, i pronađem što bolji inozemni angažman.

Dražen Prčić

Nogomet 1. HNL

18. kolo, 22. veljače
 Hajduk-Slaven B. 2:0
 Zagreb-Dinamo 1:3
 Osijek-Šibenik 1:0
 Varteks-Cibalia 3:0
 Rijeka-Kamen I. 2:1
 Zadar-Pomorac 2:3

Tablica: Dinamo 45, Hajduk 41, Varteks 39, Cibalia 28, Kamen I. 26, Slaven B. 25, Zagreb 23, Rijeka 17, Osijek 17, Zadar 15, Pomorac 13, Šibenik 11

Košarka Goodyear liga

19. kolo, 22. veljače
 Bosna-Maccabi 84:95
 Split-Cibona 77:83
 Zagreb-Zadar 93:92
 Krka-C. Zvezda 88:89
 Široki-Borac 87:83
 Laško-Olimpija 68:83

Tablica: Maccabi 34, C. Zvezda 33, Olimpija 33, Cibona 31, Krka 30, Zadar 30, Zagreb 29, Široki 26, Laško 26, Split 26, Borac 24, Bosna 21

1. liga SCG

Hajduk-Partizan 0:1
 C.Zvezda-Radnički 3:0
 Rad-Železnik 5:4
 Mogren-Sutjeska 1:2
 Obilić-OFK Beograd 3:1
 Radnički(O)-Zemun 0:0
 Javor-Rudar 0:1
 Zeta-Vojvodina 3:1

Tablica: Partizan 47, C.Zvezda 37, Železnik 35, OFK Beograd 34, Sutjeska 30, Vojvodina 29, Hajduk 28

PETAK 28.2.	SUBOTA 1.3.	NEDJELJA 2.3.	PONEDJELJAK 3.3.	UTORAK 4.3.
HRT 1	HRT 1	HRT 1	HRT 1	HRT 1
07:00 Vijesti 07:05 Dobro jutro, Hrvatska 09:30 Dječak upoznaje svijet, serija 10:00 Vijesti 11:05 Zvučnjak 11:40 Pink Panther 12:00 Vijesti 12:30 Snaga želje, serija 13:25 Glazbena TV 14:10 Zvezdane staze 15:00 Hrvatski u zrcalu 15:30 Bajka: Zlatokosa 15:40 Hallo aus Berlin 16:00 Vijesti 16:05 Zvučnjak 16:30 Hugo, TV igra 16:55 Vanka škvar 17:25 Jezikomjer 17:30 Hrvatska danas 17:45 Putovanje na sveta mjesta: Izrael 18:15 Duhovni izazovi 18:30 Direkt 19:15 Tom i Jerry 19:30 Dnevnik 20:05 TV Bingo Show 20:55 Željka Ogresta i gosti 21:55 Pola ure kulture 22:30 Meridijan 16 23:00 Zakon i red, serija 23:50 Vukodlak iz Arizone, film 01:25 Usluga, film 03:00 24, serija 03:45 Muškarci, žene i psi 04:10 Zakon i red, serija 04:55 Tri mušketa, film 	08.00 Vijesti 08.05 Mediteranski kiparski simpozij, dok. emisija 09.00 Campi Campi, crtani 09.25 Crni gusar, crtani 10.00 Vijesti 10.05 Što mi se to događa? 11.05 Neukroćena Amazona 11.30 Opstanak 12.00 Vijesti 12.20 Biblija 12.35 Prizma 13.30 Glas domovine 14.00 Treća dob 14.30 Religijski program 15.30 Vijesti 15.40 Vjetar u leđa, serija 16.30 Zlatne djevojke, serija 17.00 Kruške i jabuke 17.30 Crtani 17.50 Turbo Limach Show 19.30 Dnevnik 20.05 Izgubljeni u svemiru, film 22.15 Glamour Cafe 23.20 Vijesti 23.35 Grof Monte Cristo, serija 02.55 Nebo koje se ruši, film 04.30 Oliver Twist, serija 05.25 Zlatne djevojke, humoristična serija 05.50 The Trouble With Merle, dokumentarni film 06.40 Hit HTV-a	08.00 Vijesti 08.05 Anđelina balerina, crtani 08.35 Leteći medvjedići, crtani 09.00 Dizalica 10.00 Rover Dangerfield, film za djecu 11.10 Crtani filmovi 11.30 Cocco Bill, crtani 11.45 Zvonko, crtani 12.00 Vijesti 12.25 Plodovi zemlje 13.15 Mir i dobro 13.45 TV izložba 14.00 Nedjeljom u 2 15.00 Vijesti 15.10 Oprah Show 16.00 Indija: Jodhpur 16.30 Crtani film 16.45 Kruške i jabuke 17.25 Živi zid 19.15 LOTO 6/45 19.30 Dnevnik 20.05 Tko želi biti milijunaš?, kviz 21.10 Kiklop, serija 22.15 Gospodin Baseball, film 23.50 Vijesti 23.55 Blues kaubojki, film 01.30 Ksena - princeza ratnica, serija 02.45 Gospodin Baseball, film 04.25 Oprah Show 05.10 Carstvo divljine 	07.00 Vijesti 07.05 Dobro jutro, Hrvatska 09.30 Dječak upoznaje svijet, serija 10.00 Vijesti 10.55 Učilica 11.05 Športret 11.15 Munčiči, crtani 11.25 Anđelina balerina, crtani 11.40 Mogu ja! 12.00 Vijesti 12.30 Snaga želje, serija 13.25 Glazbena TV 14.10 Zvezdane staze 15.00 Najava 15.50 Učilica 16.00 Vijesti 16.05 Športret 16.15 Mogu ja! 16.30 Hugo, TV igra 16.55 Jezikomjer 17.00 Zagreb: Obje strane 17.30 Hrvatska danas 17.45 Dokumentarna serija 18.20 Ljudi drugog reda? 18.50 Poklade, emisija pučke i predajne kulture 19.30 Dnevnik 20.05 Kad stignemo u Makale, dokumentarna emisija 20.45 Latinica: Jesu li nam lagali? 22.30 Meridijan 16 23.00 Na rubu znanosti 00.05 Glavni grad, serija 00.50 Frasier, serija 01.15 Nismo li se već sreli, britansko kanadski TV film 02.45 Srčani Jack, serija 03.35 Zmijski način, film 05.25 Stažist, serija 	07.00 Vijesti 07.05 Dobro jutro, Hrvatska 09.30 Dječak upoznaje svijet, serija 10.00 Vijesti 10.05 Prirodoslovlje 10.30 Moje tijelo 10.55 Učilica 11.05 Mali veliki svijet 11.40 Yoho Ahoy, crtani 11.45 Prašćić Preston, crtani 12.00 Vijesti 12.30 Snaga želje, serija 13.25 Glazbena TV 14.10 Zvezdane staze 15.00 Prirodoslovlje 15.25 Moje tijelo 15.50 Učilica 16.00 Vijesti 16.05 Mali veliki svijet 16.30 Hugo, TV igra 16.55 Jezikomjer 17.00 Zagreb: Obje strane 17.30 Hrvatska danas 17.45 20. riječki karneval, reportaža 18.20 Govorimo o zdravlju 18.50 Gradski ritam 19.30 Dnevnik 20.05 Globalno sijelo 20.35 Internacional, vanjskopolitički magazin 21.05 Forum 22.30 Meridijan 16 23.00 Koncert Zagrebačke filharmonije pod ravnanjem Milana Horvata 23.55 Pravda za sve, serija 00.40 Pod kaznom do smrti, serija 01.05 Drvo pokajnika, film 02.35 Opet iznova, serija 03.20 Will Penny, film 05.05 Remek djela svjetskih muzeja
HRT 2	HRT 2	HRT 2	HRT 2	HRT 2
10:05 Transfer 10:50 Putopisna emisija 11:30 Ususret Porinu 12:10 Čigrom oko svijeta: Bora Bora i Tahiti 12:40 Obrazovna emisija 13:10 Pozivnica, emisija o kulturi 13:35 Brisani prostor 14:30 Sabrina, film 16:50 Vijesti za gluhe 17:10 Snaga želje, serija 18:00 Panorama 18:35 3. kamenčić od Sunca 19:00 Upitnik, kviz 19:30 Carstvo divljine 19:53 Muha, crtani 20:05 24, serija 20:50 Vijesti 21:05 Muškarci, žene i psi 21:30 Tri mušketa, film 23:10 Zvezdane staze	09.45 Direkt 10.15 Deterministički kaos 10.45 Pola ure kulture 11.15 K(v)adar 11.45 Ludo srce, film 13.50 Kućni ljubimci 14.35 Iz antologije HTV 15.40 Campi Campi, crtani 16.10 Felicity, serija 17.00 Briljanteen 17.55 Melrose Place, serija 18.40 Hit HTV-a 19.30 Carstvo divljine 19.53 Selena i Zlatan, crtani 20.05 Crno bijelo u boji 20.50 Vijesti 20.55 The Trouble With Merle, dokumentarni film 21.45 Oliver Twist, serija 22.35 Triler: Maxim Vengerov majstorski razred	10.00 Biblija 10.15 Putovanje na sveta mjesta: Izrael 10.45 Portret mjesta i Crkve 11.00 Vinkovci: Misa 12.05 Crno bijelo u boji 12.50 Pleme, serija 13.40 Obiteljski vrtuljak 14.10 Opera: Čarobna frula 16.35 Bio jednom jedan dječak, film 18.10 Ksena, serija 18.55 Hodati sa zvijerima, serija 19.25 Crtani 19.30 Carstvo divljine 19.53 Muha, crtani 20.05 Kongo, serija 21.00 Ususret Porinu 22.10 Psihomodo pop, snimka koncerta	09.05 Prizma 09.55 Mir i dobro 10.25 Plodovi zemlje 11.15 Željka Ogresta i gosti 12.10 Živi zid, sportsko zabavna emisija 14.00 Obiteljski vrtuljak 14.30 Glas domovine 15.05 Mildred Pierce, film 16.50 Vijesti za gluhe 17.10 Snaga želje, serija 18.00 Panorama 18.35 Stažist, serija 19.00 Upitnik, kviz 19.30 Carstvo divljine 19.53 Muha, crtani 20.05 Glavni grad, serija 20.50 Vijesti 21.00 Frasier, serija 21.25 Srčani Jack, serija 22.15 Zmijski način, film 00.05 Dražesni pupoljci svibanjski, serija 00.55 Zvezdane staze	11.10 Na rubu znanosti 12.10 Poklade 12.40 Latinica: Jesu li nam lagali? 14.15 Lice jedne žene, film 16.50 Vijesti za gluhe 17.10 Snaga želje, serija 18.00 Panorama 18.35 Pod kaznom do smrti, serija 19.00 Upitnik, kviz 19.30 Carstvo divljine 20.05 Opet iznova, serija 20.50 Vijesti 21.00 Prijatelj, serija 21.30 Pravda za sve, serija 22.20 Will Penny, film 00.05 Dražesni pupoljci svibanjski, serija 00.55 Zvezdane staze

SRIJEDA 5.3	ČETVRTAK 6.3
HRT 1	HRT 1
07.00 Vijesti 07.05 Dobro jutro, Hrvatska 09.30 Dječak upoznaje svijet, serija 10.00 Vijesti 10.05 Filmski TV leksikon 10.15 Filmska glazba 10.30 Bajke i basne 10.55 Učilica 11.05 Kokice 11.30 Baltazar, crtani 11.35 Graditelj Bob, crtani 12.00 Vijesti 12.30 Snaga želje, serija 13.25 Glazbena TV 14.10 Zvezdane staze 15.00 Filmski TV leksikon 15.10 Filmska glazba 15.25 Bajke i basne 15.50 Učilica 16.00 Vijesti 16.05 Kokice 16.30 Hugo, TV igra 16.55 Jezikomjer 17.00 Bjelovar: Obje strane 17.30 Hrvatska danas 17.45 Emisija pučke kulture 18.15 Svijet poduzetništva 18.45 Dobro došli u Vojnić, dokumentarna emisija 19.30 Dnevnik 20.05 Znakovi vremena 21.00 Savršeni svijet, emisija o filmu 21.30 Poslovni klub 22.00 Split: More 22.30 Meridijan 16 23.00 M magazin 23.55 Gilmoreice, serija 00.40 Svi gradonačelnikovi ljudi, serija 01.05 Dancing at Lughnasa, film 05.25 Nikita, serija	07.00 Vijesti 07.05 Dobro jutro, Hrvatska 09.30 Dječak upoznaje svijet, serija 10.00 Vijesti 10.05 Dubrovnik 10.55 Učilica 11.05 Športerica 11.25 Cocco Bill, crtani 11.45 Zvonko, crtani 12.00 Vijesti 12.30 Snaga želje, serija 13.25 Glazbena TV 14.10 Zvezdane staze 15.00 Dubrovnik 15.50 Učilica 16.00 Vijesti 16.05 Zvonko, crtani 16.30 Hugo, TV igra 16.55 Jezikomjer 17.00 Rijeka: Obje strane 17.30 Hrvatska danas 17.45 Športerica 18.00 Cocco Bill, crtani 18.20 Čigrom oko svijeta 18.50 Trenutak spoznaje 19.30 Dnevnik 20.05 Tko želi biti milijunaš?, kviz 21.10 Brisani prostor, politički magazin 22.00 Pozivnica, emisija o kulturi 22.30 Meridijan 16 23.00 Vrijeme je za jazz, glazbena emisija 00.05 Ekipa za očevid, serija 00.50 Kafić »Uzdravlje« 01.15 Drugo vrijeme, drugo mjesto, film 05.30 Remek djela svjetskih muzeja 05.40 Glazbena TV 06.25 Carstvo divljine
HRT 2	HRT 2
09.50 Religijski program 10.50 Globalno sijelo 11.20 Govorimo o zdravlju 11.50 Gradski ritam 12.20 Internacional 12.50 Forum 14.10 Zapojevna odluka, film 16.00 Drazesni pupoljci svibanjski, serija 16.50 Vijesti za gluhe 17.10 Snaga želje, serija 18.00 Panorama 18.35 Svi gradonačelnikovi ljudi, serija 19.00 Upitnik, kviz 19.30 Carstvo divljine 20.05 Gilmoreice, serija 20.50 Vijesti 21.05 Nikita, serija 21.50 Glava iznad vode, film 00.10 Zvezdane staze	11.35 Dobro došli u Vojnić, dokumentarna emisija 12.05 Treća dob 12.35 Poslovni klub 13.05 Znakovi vremena 14.25 Čuvarica plamena, film 16.00 Drazesni pupoljci svibanjski, serija 16.50 Vijesti za gluhe 17.10 Snaga želje, serija 18.00 Panorama 18.35 Kafić »Uzdravlje« 19.00 Upitnik, kviz 19.30 Carstvo divljine 20.05 Američka obitelj, serija 20.50 Vijesti 21.05 Ekipa za očevid, serija 21.50 Rebound The Legend of Earl, film 00.35 Zvezdane staze

HRT 3	HRT 3	HRT 3
Petak, 28.2. 09:30 Sabor, prijenos 18:40 Mediteranski kiparski simpozij, dok. emisija 19:30 Dubine: Put pod more 20:00 Usluga, film 21:35 K(v)adar 22:05 Sport danas 22:15 Pravo vrijeme Subota, 1.3. 15.05 Hit depo 16.35 Vaterpolo: Mladost Honved, 17.50 Rukomet: Zagreb Montpellier, prijenos 19.30 Sportski program 21.00 Emisija o nogometu 22.10 Zabavni program 23.30 Sport danas 	Nedjelja, 2.3 09.15 Snaga želje, serija 13.30 Magazin Lige prvaka 14.25 Emisija o nogometu 15.35 Nogomet: Dinamo Varteks, pr. 17.35 Sportski program 20.25 Talijanski nogomet 22.10 Sport danas 22.25 Nedjeljom u 2 Ponedjeljak, 3.3. 15.10 Španjolska liga 17.00 Nismo li se već sreli, film 18.30 Potraga za blagom 19.00 Planet Internet 19.30 Dubine 20.10 Petica 21.25 Sport danas 21.30 Čovjek i njegov san, film Utorak, 4.3 17.20 Petica 18.35 Nogomet: Magazin Lige prvaka 19.30 Dubine 20.20 Košarka: Zadar - Pamesa, prijenos 22.10 Sport danas 22.20 Glamour Cafe	Srijeda, 5.3. 09.30 Sabor, prijenos 17.50 Košarka: CSKA Moskva - Cibona VIP 19.40 Dubine 20.10 Dancing at Lughnasa, film 21.40 Slobodna zona, zabavno putopisna emisija Četvrtak, 6.3. 09.30 Sabor, prijenos 19.30 Krš i more 20.00 Kradljivac, film 22.00 Sport danas 22.10 Hit depo

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica-Zagreb, da od 19. 1. 2003. važe nove, niže cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- ▲ djeca do 6 godina voze se besplatno,
- ▲ djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1420,00 din),
- ▲ studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 1988,00 din, a u jednom pravcu 1106,00 din),
- ▲ osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

Vaš SUBOTICA TRANS

Temeljem čl. 3. Pravilnika o raspoređivanju sredstava za dotacije organizacijama etničkih zajednica, Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine raspisuje

NATJEČAJ

za dodjelu sredstava organizacijama nacionalnih zajednica u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini za prvo polugodište 2003. godine

Za sufinanciranje redovne djelatnosti, projekata i organiziranja manifestacija, kao i nabavke opreme i investicijska ulaganja u prvom polugodištu 2003. godine, i to u iznosu od 1.600.000 dinara za organizacije mađarske nacionalne zajednice, za slovačke 340.000, hrvatske 320.000 dinara, rumunjske 300.000 dinara, rusinske 270.000 dinara, a za organizacije pripadnika ostalih nacionalnih zajednica ukupno 600.000 dinara.

Prijave na natječaj se podnose u dva primjerka na srpskom jeziku ili na jeziku nacionalne manjine, koji je u službenoj upotrebi u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, s naznakom za koju namjenu se sredstva traže, u iznosima zaokruženim na tisuće dinara.

Rok za podnošenje prijava je 24. ožujka 2003. godine.

Prijave se podnose osobno, predajom pisarnici pokrajinskih organa uprave u Novom Sadu, u prizemlju zgrade Izvršnog vijeća APV ili se upućuju poštom na adresu: Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine, 21000 Novi Sad, Bulevar Mihaila Pupina 16. Prijave se mogu dostaviti i faksom na broj 021-421-366. Prijave se podnose isključivo na natječajnim obrascima, koji se mogu dobiti u Tajništvu ili skinuti s internet-adrese: www.vojvodina.sr.gov.yu

Na natječaj se mogu prijaviti isključivo registrirana pravna lica - organizacije i udruženja nacionalnih zajednica sa sjedištem na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine.

Neće se uzimati u razmatranje neblagovremene i nepotpune prijave (nepotpisane, s nepopunjenim rubrikama, popunjene grafitnom olovkom i sl.), a nedostatak nije otklonjen ni u naknadnom roku; one koje nisu podnijete na odgovarajućem obrascu ili se ne odnose na natječajem predviđene namjene ili su podnijete od strane neovlaštenih osoba.

Korisnik se obvezuje da odobrena sredstva upotrijebi samo za namjene za koja su dodijeljena, a da neutrošena sredstva virmanski vrati Proračunu na odgovarajuću poziciju Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine.

Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine zadržava pravo da od podnositelja prijave po potrebi zatraži dodatnu dokumentaciju i informacije ili izade na lice mjesta, da spoji više istovjetnih ili sličnih zahtjeva, odnosno da za dodjelu sredstava odredi ispunjenje dodatnih uvjeta.

Rezultati natječaja će se objaviti u tisku i na internetu. Tajništvo nije obvezno obrazložiti svoje odluke. Protiv ovih diskrecijskih odluka Tajništva ne može se uložiti pravni lijek.

Prijave i priložena dokumentacija se podnositeljima ne vraćaju.

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024-55-22-00
Fax: 024-55-19-02
e-mail: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

- 19,00 h**
- Najava programa
 - Večernji dnevnik
 - Agencijske vijesti iz zemlje
 - Agencijske vijesti iz RH
- 19,30 h**
- Iz života naših predaka (ponedjeljkom)
 - Sportski vremeplov (ponedjeljkom)
 - Razgovor s povodom (utorkom)
 - Otvoreni studio (srijedom)
 - »Galerija« - emisija iz kulture

- (četvrtkom)
- Vjerska emisija (petkom)
- 20,00 h**
- »Čarolije trepeze« (ponedjeljkom)
 - Na proputovanju s nama (utorkom)
 - Putokazi (srijedom)
 - Rock vremeplov (četvrtkom)
- 20,30 h**
- Vijesti dana
 - Pripovijetka Balinta Vujkova
 - Hitovi hrvatskih izvođača (ponedjeljkom)
 - Minute za ljubitelje jazza (petkom)

TippNet Internet

www.tippnet.co.yu

- Brz i pouzdan pristup Internetu za tvrtke i pojedinačne korisnike
- Izrada web-prezentacija
- Prodaja računara i računarske opreme
- Prodaja licenciranih sofvera
- Projektovanje, instalacija i održavanje lokalnih i Internet mreža
- Pojedinačni i kolektivni informatički tečaji
- Izrada knjigovodstvenih i drugih softvera
- Bogat izbor informatičke stručne literature
- Prodaja univerzalnih daljinskih upravljača
- Prodaja sistema za glasanje "Mikrovoks"

Najkompletnija informatička paleta u Subotici, sa stručnom podrškom na srpskom i mađarskom jeziku i sa stalnim dežurstvom!

Braće Jugovića 5. Subotica Tel. (024) 555-765 e-mail: support@tippnet.co.yu **tippnet** System

SuOnline.NET

Vaš Internet provajder

JER KVALITET JE IPAK BITAN!

Trg Cara Jovana Nenada 15, Subotica
Tel: (024) 559 - 200, Fax: (024) 553 - 365

Blue Spot

Računari i informatički inženjering

ovlašteni distributer poslovno knjigovodstvenog programskog paketa **Blue Soft 00**

Nade Dimić 21 Subotica

Tel/fax +381 24 555 158 mob. +381 63 547 533

E-mail > bluespot@subotica.com

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci 800 din.

☐ 1 godina 1500 din.

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže i primat ćete ga svakog tjedna u diskretnom pakiranju!

Hrvatska riječ

Ime i prezime: _____

Zemlja: _____

Mjesto: _____

Ulica i broj: _____

E-mail: _____

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24.000 Subotica.

Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

HRVATSKA

☐ 1 godina 70 EUR.

Intermediary:

ZABHR2X (Zagrebačka banka a.d.-Zagreb)

Account with institution: EUR 70920-978-8900221

VBUYU 22 (Vojvodanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101-320-5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24.000 Subotica.

WIZAR
izajm

Cjenik reklamnog prostora

posljednja strana (kolor)

cijela strana	6.000 din.	+ 20 % p. p.
1/2	3.600 din.	
1/4	2.000 din.	

druga i pretposljednja strana (kolor)

cijela strana	5.000 din.	+ 20 % p. p.
1/2	3.000 din.	
1/4	1.700 din.	

unutarnje strane (crno-bijele)

cijela strana	3.000 din.	+ 20 % p. p.
1/2	1.800 din.	
1/3	1.300 din.	
1/6	700 din.	
1/12	450 din.	

Iskoristite popuste!!!

Za vezane oglase u 4 ili više brojeva odobravamo popust od 20%